

HELIKON

1/2009

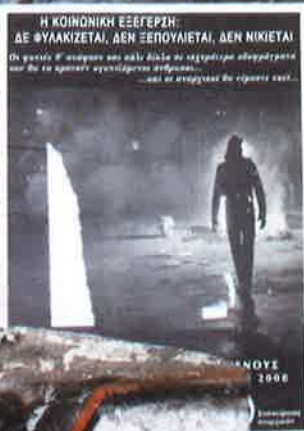
Irtonumero 3€

ΕΔΩ, ΣΤΙΣ 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008
ΕΝΤΕΛΩΣ ΑΝΑΓΙΑ
ΕΣΒΗΣΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ
ΤΟΥ ΛΘΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΧΡΟΝΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΦΑΙΡΕΣ
ΑΜΕΤΑΝΟΗΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ.

ΤΑΞΙΣ
ΜΕΛΟΣ

Sisällys 1/2009

- 1 Pääkirjoitus**
Vesa Vahtikari
- 2 Anna Komnene, keisarinnaaksi syntynyt**
Manna Satama
- 6 Anna Komnene, Aleksias, esipuhe**
Tom Bergman, Lauri Kälviäinen, Maria Tukia
- 10 Kreikka ja Suomen talvisota**
Kira Kaurinkoski
- 18 Väkivaltainen talvi Ateenassa**
Martti Leiwo
- 22 Parthenonin veistosten palauttamiskomitea ja Parthenon-seminaari Helsingin yliopiston juhlasalissa**
Mika Kajava
- 23 Parthenon ja sen marmorit**
Leena Pietilä-Castrén
- 28 Epigrammeja mitatta ja mitta**
Teivas Oksala
- 31 SAIY:n toimintakertomus 2008 ja toimintasuunnitelma 2009**
- 33 Uutisia ja tapahtumia**

KANSI: ALÉKSANDROS GRIGORÓPULOSIN SURMAPAikka.
KUVA: KIMMO KOVANEN.
TAKAKANSI: UUDEN AKROPOLIS-
MUSEON RAKENNUSKYLTTI
KUSTANNUSARVIOINEEN.
KUVA: VESA VAHTIKARI

Helikon

SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN
YSTÄVÄT RY:N JÄSENLEHTI

PÄÄTOIMITTAJA HUVUDREDAKTÖR

Vesa Vahtikari
vahtikari@finninstitute.gr
vesa.vahtikari@helsinki.fi

TOIMITUSSIIHTEERI

REDAKTIONSSEKRETERARE
Maija Holappa (taitto)
maija.holappa@helsinki.fi
(Tämän numeron taitto:
Kimmo Kovanen & Vesa Vahtikari)

TOIMITTAJAT REDAKTÖRER

Martti Leiwo
martti.leiwo@helsinki.fi
Pekka Matilainen
ilkka-pekka.matilainen@luukku.com

TOIMITUSKUNTA REDAKTIONSRÅD

Anneli Brown
Ralf Friberg
Mika Hakkarainen
Martti Leiwo
Pekka Matilainen

PAINOPAikka TRYCKORT

Nykypaino Oy

ISSN 0785-2703

SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN YSTÄ-
VÄT RY. / FINLANDS ATEEN-INSTITUTS
VÄNNER R.F.

Puheenjohtaja / Ordförande

Ralf Friberg
rafl.friberg@surfnet.fi

Sihteeri / Sekreterare

Päivi Lammi
Juhanintie 6
11130 Riihimäki
p. 0400-853 550 (iltaisin)
ateenanystavat@gmail.com

Sotaa, kiistelyä ja mellakoita

NIIN KUIN HYVIN TIEDETTÄÄN, käytiin pienen ja sisukkaan Suomen sekä Sosialististen Neuvostotasavaltojen liiton välillä 30.11.1939–13.3.1940 ankara kamppailu, joka tunnetaan nimellä Talvisota. Suomen Ateenan-instituutissa alettiin jo vuonna 2000 koota Kreikan lehdistössä vuosina 1939–1940 julkaistua Suomen talvisotaa koskevaa aineistoa ja tämän vuoden lopulla (kun Talvisodan syttymisestä tulee kuluneeksi 70 vuotta) ilmestyy **Kira Kaurinkosken** tutkimus *Kreikka ja Suomen talvisota. Pohjolan sankarikansa Kreikan lehdistössä (1939–1940). Kreikkalaisten sotakirjeenvaihtajien uutissanomat*. Loppuvuodesta instituutti järjestää Kaurinkosken kirjan julkaisun ohella myös muita Talvisota-aiheisia tapahtumia. Tapahtumat ovat osa Suomen Ateenan-instituutin ja Suomen Ateenan suurlähetystön kulttuuriyhteistyötä.

Jo vuosikymmeniä on ankaraa kamppailua käyty myös Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan sekä pienen ja sisukkaan Kreikan välillä. Kamppailussa kiistan aiheena ovat olleet British Museumissa olevat ns. **Elginin** marmorit, jotka Kreikka on moneen otteeseen vaatinut palautettaviksi Ateenaan. Uuden Akropolis-museon valmistumisen myötä tämä vanha kiista on jälleen ajankohtainen. **Leena Pietilä-Castrén** selvittää tässä lehdessä marmorikiistan taustaa ja **Mika Kajava** puolestaan raportoi aiheeseen liittyvästä Helsingin yliopistossa pidetystä seminaarista ja kertoo Parthenonin veistos-ten suomalaisesta palauttamiskomiteasta.

Viime vuoden lopulla käytiin ankaria yhteenottoja myös Ateenan kaduilla ja aukioilla, kun Kreikassa koettiin paljon kansainvälistäkin mediahuomiota saaneet mellakat. **Martti Leiwo** pohtii artikkelissaan, mistä mellakoissa oikein oli kyse. Nämä kohtalaisen paljon aineellista tuhoa aiheuttaneet mellakat eivät sinänsä mitenkään vaikuttaneet Suomen Ateenan-instituutin toimintaan, vaan instituutissa työskenneltiin mellakoiden aikaan täysin normaalisti (tosin Ateenan keskustaan ei tehnyt mieli mennä kyynelkaasua hengittämään). Kevään aikana instituutissa järjestettiin kollokvioita, pidettiin seminaareja ja esitelmiä sekä julkaistiin kirjoja. Lisäksi instituutti järjesti näyttelyn Korfulla ja osallistui Thessalonikin kirjamessuille.

On tässä lehdessä onneksi myös hieman rauhallisempiakin aiheita koskevia kirjoituksia. **Manna Satama** sekä **Tom Bergman, Lauri Kälviäinen** ja **Maria Tukia** tutustuttavat meidät **Anna Komneneen** ja **Teivas Oksala** muistuttaa lukijoita siitä, että runoja voi vielä nykyaikanakin aivan hyvin kääntää myös mittaan.

Toivotan kaikille *Helikonin* lukijoille oikein hyvää ja rauhallista kesää.

VESA VAHTIKARI

KUVA: KATJA VAHTIKARI

Anna Komnene, keisarinnaaksi syntynyt

Anna Komnene (Ἄννα Κομνηνή, s. 1083, k. 1153/4?) on yksi tunnetuimmista keskiajan kreikkalaisista kirjailijoista ja ehkäpä jopa tunnetuin naispuolinen historiankirjoittaja. Hän oli Bysantin keisari Aleksios I:n (Ἀλέξιος Κομνηνός) ja keisarinna Irene Dukainan (Ειρήνη Δούκαινα) esikoinen, joka jo varhain kasvatettiin ja kasvoi ajatukseen Bysantin keisarinnan asemasta. Tämä varjosti koko hänen elämänsä. Vaikka Annaa ei koskaan kruunattu Bysantin hallitsijaksi, hänen nimensä on jäänyt elämään luultavasti paljon merkityksellisempänä kuin se olisi keisarinna ollut. Hänestä on tullut vuosisatojen saatossa bysanttilaisen oppineen naisen ikoni. Anna Komnene tunnetaan vain yhden, mutta sitäkin vaikuttavamman kirjallisen teoksen, Aleksiaan, ansiosta. Teos kertoo Anna Komnenen isästä, keisari Aleksios I:stä.

ANNA KOMNENEN SYNTYMÄ

ANNA KOMNENE syntyi 1. tai 2. joulukuuta vuonna 1083 Konstantinopolissa, keisarillisen palatsin purppurahuoneessa. Hän oli ajan terminologian mukaan ”purppurasyntynen” eli valtaapitävän keisarin laillinen lapsi. Anna itse referoi syntymäänsä varsin dramaattisin sanankääntein äitinsä Irene Dukainan kertomaa mukaillen (*Aleksias* 6,8,1–3). Kolme päivää ennen Annan syntymää supistukset alkoivat. Tuolloin vasta 17-vuotias Irene päätti kuitenkin olla synnyttämättä ennen miehensä Aleksoksen paluuta sotaretkeltään ja teki siksi ristinmerkin kohtunsa päällä kehottaen lasta odottamaan isän paluuta. Vaikka Ireneä tästä moitittiin – koska ei tiedetty palaako Aleksios päivän vai kuukauden päästä – hän pysyi päätöksessään olla synnyttämättä. Kaikkien onneksi Aleksios palasi voittoisalta sotaretkeltään muutaman päivän kuluttua, ja varhain hänen paluutaan seuraavana päivänä syntyi tyttölapsi, Anna, jonka sanottiin olevan ilmetty isänsä. Anna toteaa, että hänen syntymänsä itsessään osoitti, kuinka paljon hän rakasti vanhempiaan jo äitinsä kohdussa, ja että tämä rakkaus näyttäytyi sittemmin kaikilla elämänalueilla. Omien sanojensa mukaan hänen pyyteettömän, vanhempiaan

kohtaan tuntemaan rakkautensa osoituksina olivat lukuisat vaikeudet, tuskat ja suoranaiset vaarat, joita hän kohtasi elämänsä aikana ja kesti urheasti vanhempiensa takia.

Anna Komnenen kertomus omasta syntymästään ja sitä seuranneista pakollisista seremonioista, joita keisarin esikoistytären syntymän kunniaksi vietettiin ylenpalttisen suurellisesti, pohjustavat Annan syväänjuurtunutta käsitystä siitä, että keisarinna-asema olisi kuulunut hänelle. Tämä oli Annan syntymän aikaan myös keisari-parin suunnitelma. Sen vuoksi imeväisikäinen Anna kihlattiin nuoren **Konstantinos Dukasin** (Κωνσταντῖνος Δούκας) kanssa. Konstantinos oli vaikutusvaltaisen keisarillisen Dukas-suvun jälkeläinen, samaa sukua kuin Annan äiti Irene; itse asiassa Irene (s. n. 1066) ja Konstantinos (s. n. 1074) olivat pikkuserkuksia. Konstantinos oli Annan tavoin purppurasyntynen. Hänen isänsä **Mikael VII Dukas** oli keisarina vuosina 1071 – 1078, mutta ilmeisen lahjattomana hallitsijana hän joutui luopumaan kruunusta ja seuraajaksi tuli **Nikeforos III Botaniates**. Konstantinoksen äiti, määrätietoinen **Alanian** (tai oikeammin, Georgian) **Maria**, meni Nikeforoksen kanssa naimisiin pysyäkseen vallan kahvassa. Marian vaikutusvaltaisuudesta kertoo sekin, että kun

Aleksioksesta tuli keisari Nikeforoksen jälkeen, Marian ja Aleksioksen läheisistä väleistä huhuttiin ankarasti.

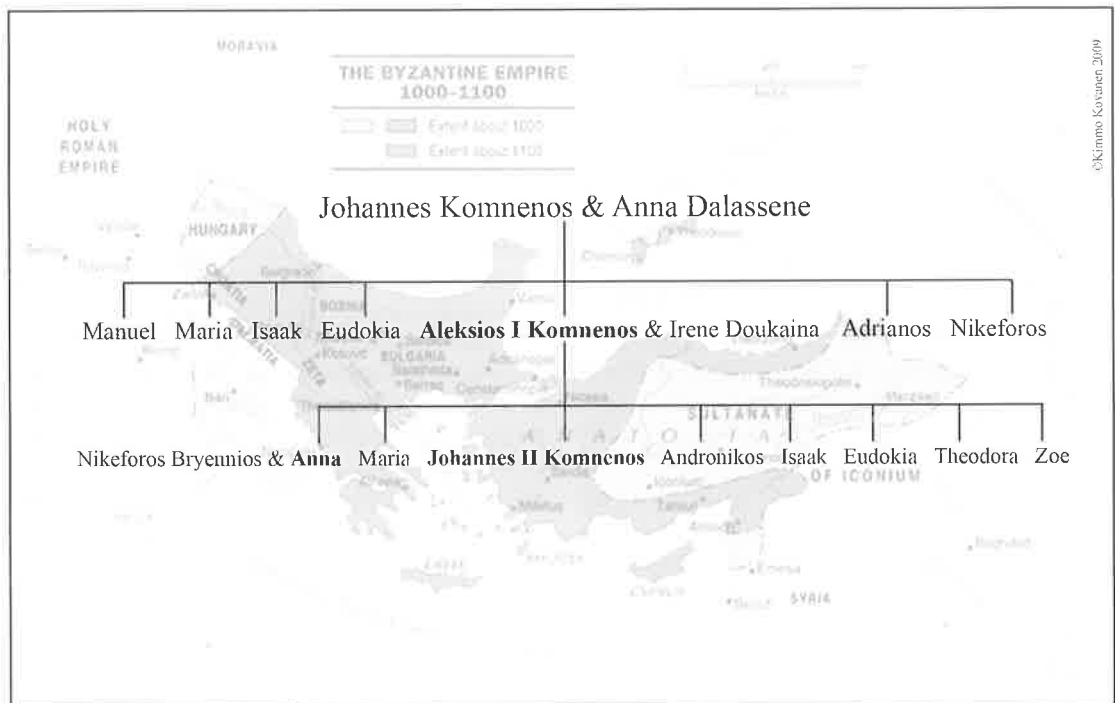
KENESTÄ KEISARI?

Anna Komnenen ja Konstantinos Dukasin kihlaus yhdisti siis jo toisessa polvessa kaksi mahtisukua, joilla molemmilla oli halu ja tausta Bysantin keisarisuvuksi. Annan tie keisarinnaksi näyttikin suotuisalta vielä muutaman vuoden: Konstantinos oli Aleksioksen kanssahallitsija, Konstantinoksen äiti, Maria, kasvatti Annaa keisarinnan asemaan ja Annan sisarusparven seuraavakin lapsi oli tyttö. Vuonna 1087, Annan ollessa 4-vuotias, Annan epäonneksi perheeseen syntyi poika, **Johannes** (Ιωάννης), joka sittemmin nousi valtaistuimelle Aleksioksen kuoltua vuonna 1118.

Anna kuvaa laveasti myös veljensä syntymää ja sen herättämää riemua sekä perheessä että koko valtakunnassa, mutta veljen syntymäkuvauksesta puuttuu kuitenkin se ihmeenomainen sävy, joka väritti Annan syntymää. Tämä on kirjailijan näkökulmasta ymmärrettävää. Johannes syrjäytti Konstantinoksen aseman Aleksioksen kanssahal-

litsijana vuonna 1092, ja vain muutamaa vuotta myöhemmin Konstantinos kuoli. Nämä kaksi tapahtumaa murskasivat Annan tulevaisuudenhaaveet käytännössä lähes täysin, mikä ei kuitenkaan estänyt Annaa ja hänen äitiään Ireneä myöhemmistä keisarinna suunnitelmista. Tosiasia oli kuitenkin, että Annan ja Johanneksen sisarusuhde ei muodostunut erityisen leppoisaksi alun alkaenkaan.

Kun Anna oli 14-vuotias, hänet naitettiin huomattavasti itseään vanhemmalle *kaisar*¹ **Nikeforos Bryenniokselle**. Tämä Nikeforos kuului merkittävään sotilassukuun, jonka samaa nimeä kantanut isoisä on jäänyt historiaan vallankaappausyrityksestään vuonna 1077. Nuorempi Nikeforos ei vaimonsa Anna Komnenen halusta huolimatta astellut isoisänsä jalanjäljissä keisarikruunun anastajana – päinvastoin, hänestä tuli keisari Johannes II Komnenoksen luottohenkilö siinä vaiheessa, kun vaimo Anna oli jo siirretty luostariin vallankaappausyritystensä takia. Anna kuvailee miestään rakastavan ja kunnioittavan aviovaimon äänenpainoin. Tämä tulee esiin jo *Aleksiaan* esipuheessa ja on havaittavaisissa läpi koko teoksen.

ANNA KOMNENEN SUKUPUOL

VALLANPERIMYS

Aleksios I kuoli Marian päivänä, elokuun 15., vuonna 1118. Anna kuvailee isänsä kuolemaa vuolaasti ja koskettavasti. Lukijan on kuitenkin syytä pitää mielessä, että kuolinvuoteen äärelä käytiin vallanperimyskampanjaa. Anna yritti äitinsä avulla taivuttaa Aleksiosia nimeämään Annan miehen Nikeforoksen huudettavaksi seuraavaksi keisariksi, mutta huonoin tuloksin. Annan veli Johannes nousi valtaistuimelle isänsä kuolinpäivänä ja hallitsi Bysantin valtakuntaa kuolemaansa asti, vuoteen 1143. Anna ei lannistunut ensimmäisestä kerrasta vaan ryhtyi suunnittelemaan veljensä murhaa ja miehensä nostamista keisariksi. Tämä ei kuitenkaan toteutunut. Nikeforos ei ollut koko hankkeen takana ja hän jäikin Johanneksen tärkeäksi neuvonantajaksi ja sotajoukkojen komentajaksi kuolemaansa saakka vuoteen 1136/7. Annan rangaistus oli lievä ottaen huomioon hankkeen radikaalin luonteen. Anna siirrettiin äitinsä Irenen perustamaan luostariin Konstantinopolin lähistölle. Luostarissa Anna vietti loppuelämänsä oppineessa ilmapiirissä ja perusti mm. filosofisen keskusteluryhmän. Tuossa luostarissa, vuosina 1136/7–1148, syntyi teos *Aleksias*.

ALEKSIAS

Aleksias keskittyy Aleksios I:n hallintovuosiin 1081–1118 ja päättyy keisarin sairauteen ja kuolemaan 15.8.1118. Teos alkaa joitain vuosia aiemmista tapahtumista kuin Aleksiosuksen valtakausi, taustoittaen hänen tiensä keisariksi. Bysantin valtakunta oli tuolloin varsin tukalassa asemassa sekä ulko- että sisäpolittisesti. Kunnian vuodet, jolloin valtakunnan rajat ulottuivat Mesopotamiasta Italiaan, kuuluivat menneeseen. Italian eteläosissa valtaa pitivät normannit Robert Guiscardin johdolla, idässä olivat vastassa seldzukit ja pohjoisessa monet taisteluvallmiit kansat. Sisäpolitiikkaa värittivät valtataistelut.

Tällaisessa tilanteessa Anna Komnene kuvaa isänsä Bysantin valtakunnan pelastajana, jota hän jossain mielessä olikin. Vaikka Aleksios ei ollut Komnenosten suvun ensimmäinen keisari, hän aloitti suvun pitkän, yhtäjaksoisen hallintokauden ja vaikutti siten keskeisesti siihen, että Komnenoksista tuli yksi merkittävimmistä Bysantin ajan dynastioista. Siitä huolimatta, että Aleksios I:n kaudella valtakunnan tilanne näytti

valoisammalta kuin häntä ennen, Aleksiosuksenkin hallintokautta värittivät jatkuvat taistelut monella rintamalla ja erityisesti 1. ristiretki (1095–1099).

Anna Komnenen *Aleksias* määrittellään perinteisesti historiankirjoitukseksi. Tapahtumahistorian rekonstruoinnin kannalta se vaatii kuitenkin suurta varovaisuutta – teosta kannattaa lähestyä pikemminkin kaunokirjallisenä tekstinä kuin kronikan tyyppisenä historiankuvauksena. Se on täynnä anekdootteja, sivupolkuja, henkilökohtaisia kannanottoja, tunteenpurkauksia ja ennen kaikkea Aleksiosuksen ylistystä. Anna Komnenen edellä referoitu syntymäkuvaus on hyvä esimerkki hänen kirjallisesta tyylistään. Hän saattaa kesken tapahtumahistoriallisen kuvauksen poiketa päälinjasta johonkin hyvin henkilökohtaiseen asiaan ryöpsähdyksenomaisesti. Tämä tuo elävyyttä ja jännitettä kerrontaan ja palauttaa lukijan inhimillisen kokemuksen äärelle historian kaukaisten ”suurtapahtumien” sijaan. Pettymys valta-aseman saavuttamattomuudesta väritti Annan elämää, mikä näkyy selvästi hänen tekstissään.

Anna Komnenen kirjallista tyyliä kutsutaan uudeksi attikismiksi. Se viittaa erääseen antiikin kirjalliseen ja kielelliseen vaiheeseen, jolloin ajan oppineet halusivat kääntää katseensa klassisen ajan ateenalaiseen kielimuotoon kritisoiden oman aikansa ns. koinê-kreikkaa. Bysantin kirjallisuudessa oli lukuisia eri tyyliä. Anna Komnenen tyyli on hyvin ”attikalalaista”; sitä pidetään tyyllillisesti ja kieliopillisesti tyylikkäänä ja se osoittaa suurta lukeneisuutta ja kielellistä oppineisuutta. Kuten usein keskiajan kreikkalaisessa historiankirjoituksessa, *Aleksiaassakin* on joonialaisia sävyjä historiankirjoituksen isäksi kutsutun **Herodotoksen** vaikutuksesta.

Anna Komnene ryhtyi kirjoittamaan *Aleksia*sta varsin kypsällä iällä luostariin eristettynä. Teoksen taustalla oli Annan miehen Nikeforos Bryennioksen luonnostelma *Historian materiaalia* (*Ἱστορίας ὑπομνήματα*). Kaisar Nikeforos Bryennios oli paitsi hallinnollisesti ja sotilaallisesti taitava, myös kirjallisesti kyvykäs. Annan äidin, Irenen kehotuksesta Nikeforos ryhtyi kirjoittamaan keisari Aleksiosuksen elämästä ja hallinnosta mutta ei saanut teostaan koskaan valmiiksi. Nikeforoksen teksti on viimeistelemätöntä, ja kirjoittaja itsekin piti sitä lähinnä muistiinpanoina, kuten otsikkokin kertoo. Annan *Aleksias* pohjautuu siis osin Nikeforoksen muistiinpanoihin mutta on selkeästi viimeistelty, kirjallisesti ja kielellisesti taidokas, lahjakkaan kirjailijan omaperäi-

nen luomus. Kirjailijan perusteellinen koulutus ja laaja lukeneisuus tulevat selkeästi esiin teoksen sivuilta. Anna Komnenen asema mahdollisti etuoikeutetusti perusteellisen koulutuksen historian, matematiikan, filosofian ja muun kirjallisuuden parissa. *Aleksias* onkin täynnä viittauksia antiikin kirjailijoihin ja Raamattuun, kahteen oman aikansa tärkeään kulttuuriseen tekijään.

Edellä kuvattu *Aleksiaan* tyyli ja sisältö tulevat hyvin esiin teoksen esipuheessa, prologissa, joka on tässä *Helikonissa* luettavissa ensimmäistä kertaa suomennettuna. *Aleksiaan* esipuhe on vaikuttava ohjelmanjulistus historiankirjoituksen tärkeydestä, ja se esittelee oivallisesti Anna Komnenen kirjailijana. Suomensos on kolmen Helsingin yliopiston kreikan kielen ja kirjallisuuden opiskelijan käsialaa. Suomensosprojekti on tulosta syksyn 2008 luentosarjasta, jonka pitäjinä toimivat **Mika Hakkarainen** ja Manna Satama (ent. Vesterinen). ■

Loppuviite

¹ Bysanttilaisessa titlaturissa korkea-arvoinen kunniatitteli.

ALEKSIOS I KOMNENOS.

Aleksandriankreikkalainen **Konstantínos Kaváfis** (1863–1933), jonka runojen viitekehys rakentuu pitkälti kreikkalaisen menneisyyden ympärille, kirjoitti myös Anna Komnenesta. Kavafisin runon keskiössä on tulkinta Annasta äärimmäisen valanhimoisena naisena, joka pateettisin kielikuvin pukee vallanpuutteen pettymyksensä suruun ja tuskaan leskeydestä. Runossa on suorita sitaatteja Annan *Aleksias*-teoksen esipuheesta.

KÓSTAS MALÉASIN MUOTOKUVA KAVÁFISISTA VUODELTA 1923.

Στον πρόλογο της Αλεξιάδος της θρηνεί,
για την χηρεία της η Άννα Κομνηνή.

Εἰς ἱλιγγον εἰν' ἡ ψυχὴ της. «Καὶ
ρεῖθροις δακρύων», μας λέγει, «περιτέγγω
τοὺς οφθαλμούς..... Φεῖ τῶν κυμάτων» τῆς ζωῆς της,
«φεῖ τῶν επαναστάσεων». Τὴν καίει ἡ οδύνη
«μέχρις οστέων καὶ μυελῶν καὶ μερισμοῦ ψυχῆς».

Ὅμως ἡ ἀλήθεια μοιάζει πού μια λύπη μόνη
καιρίαν ἐγνώρισεν ἡ φίλαρχη γυναῖκα·
έναν καὶμὸ βαδὶ μόνῃα εἶχε
(κι ἂς μὴν τ' ὁμολογῇ) ἡ ἀγέρωχὴ αὐτὴ Γραικιὰ,
πού δὲν κατάφερε, μ' ὅλην τὴν δεξιότητά της,
τὴν Βασιλείαν ν' ἀποκτήσῃ· μα τὴν πήρε
σχεδὸν μέσ' ἀπ' τὰ χεῖρά της ὁ προπετὴς Ἰωάννης.

(Ποιήματα 1897–1933, Ἰκαρὸς 1984.)

In the prologue to her *Alexiad*,
Anna Komnina laments her widowhood.

Her soul is all vertigo.
"And I bathe my eyes," she tells us,
"in rivers of tears.... Alas for the waves" of her life,
"alas for the revolutions." Sorrow burns her
"to the bones and the marrow and the splitting" of her soul.

But the truth seems to be this power-hungry woman
knew only one sorrow that really mattered;
even if she doesn't admit it, this arrogant Greek woman
had only one consuming pain:
that with all her dexterity,
she never managed to gain the throne,
virtually snatched out of her hands by impudent John.

(C.P. Cavafy, *Collected Poems*, Edmund Keeley ja Philip
Sherrard (kään.). George Savidis (toim), toinen uudistettu
painos, Princeton, 1992.)

Anna Komnene, Aleksias, esipuhe

I. AIKA, JOKA VIRTAA hallitsematta ja on alati liikkeessä, tempaa mukaansa ja huuhtoo pois kaiken, mikä syntyy ja tapahtuu. Se upottaa syvyysiin, näkymättömiin yhtä lailla sellaisia asioita, jotka eivät ole huomion arvoisia, kuin myös sellaisia, jotka ovat suuria ja ansaitsevat tulla muistetuiksi. Kuten tragediassa sanotaan: "Aika tuo esiin sen, mikä on hämärän peitossa, ja kätkee sen, mikä on selvää". Historiankirjoitus on kuitenkin mahtava suoja ajan virtaa vastaan, ja tavallaan se pysäyttää tuon hillitsemättömän virtauksen: kaiken, mistä vain saa kiinni, se sitoo ja pitää koossa eikä salli vajota unohduksen syvyysiin.

Minä, **Anna**, olen ymmärtänyt tämän – minä, kuninkaallisen parin, **Aleksioksen** ja **Eirenen** tytär, purppurassa syntynyt ja imetetty. Kirjallisuudesta en ole jäänyt osattomaksi, vaan olen jopa hionut kreikan kielen opintoni huipuunsa saakka. Puhetaidon opiskelua en ole laiminlyönyt, **Aristoteleen** teokset ja **Platonin** dialogit olen lukenut huolellisesti ja mieleni silannut tetraktysin¹ opeilla. Tämä minun on kerrottava, eikä siinä ole itsekehua, että kerron mitä luonto ja tiedonjanoni ovat minulle antaneet, mitä olen saanut Jumalalta lahjaksi ja sattuman oikusta osakseni. Ja ymmärrettyäni ajan vaikutuksen minä haluan tässä kirjoituksessani tehdä selkoa isäni teoista – sekä niistä, jotka hän teki valtaistuimelle noustuaan, että niistä, jotka hän ennen kruunaustaan teki muita suurkuninkaita palvellessaan – teoista, jotka eivät ansaitse tulla hylätyiksi hiljaisuuteen tai tempautua ajan virran mukana ikään kuin unohduksen valtamereen.

II. Näitä kertoessani tarkoitukseni ei ole osoittaa etevyyttäni kirjallisen harjoituksen keinoin, vaan varmistaa, etteivät näin merkittävät asiat jäisi vaille jälkipolville säilyvää todistusta. Sillä kaikkein suurimmatkin uroteot peittyvät hiljaisuuden pimeyteen, ellei niitä jotenkin säilötä kirjoituksiin ja niiden muistoa säilytetä.

Kuten kirjoittamani tapahtumat ovat osoittaneet, minun isäni kykeni sekä johtamaan että tar-

peen mukaan myös tottelemaan johtajia. Mutta päätettyäni kirjoittaa hänen teoistaan minua kalvaa pelko siitä, että joku saattaisi katsoa minun ajavan omaa asiaani, koska kirjoitan isästäni, ja pitää koko historiaani valheena ja suoranaisena ylistyspuheena, jos ihailen häntä jossakin asiassa. Jos taas isäni itse johtaisi minut olosuhteiden pakosta arvostelemaan joitakin tekojaan – ei hänestä itsestään, vaan asioiden luonteesta johtuen – pelkään silloin pilkkaajia, jotka aina kadehtivat kaikkia eivätkä kateudeltaan ja pahansuopuudeltaan tunnista sitä, mikä on oikein; pelkään, että he moittisivat minua **Noonan** ja **Haamin** tarinaan verraten² ja syyttäisivät syytöntä, Homerosta lainatakseni.

Sillä kun omaksuu historioitsijan roolin, on suopeus ja viha unohdettava. Usein on ylistettävä vihamiestäni mitä kauniimmin sanankääntein, kun tapahtumat sitä vaativat, ja usein on myös arvosteltava lähimpiään, kun tehdyt virheet osoittavat moitteen perustelluksi. Ei siis tule epäroidä moittia ystäviään tai kehua vihollisiaan. Minä pyrin siihen, että voisin itse tapahtumiin sekä niiden silminnäkijöihin vetoamalla tehdä tyytyväisiksi molemmat osapuolet: sekä ne, joita me olemme loukanneet, että ne, jotka ovat meille suopeita. Näiden asioiden todistajina olivat nimittäin joidenkuiden nykyään elävien ihmisten isät sekä toisten isoisät.

III. Olen kirjoittanut historiateoksen isäni teoista ennen kaikkea seuraavista syistä. Laillinen mieheni kaisar **Nikeforos**, Bryenniosien suvun vesa, loisti ylivoimaisena aikalaistensa joukossa niin kauneutensa, ymmärryksensä terävyyden kuin puheensa erinomaisen tarkkuuden johdosta; oli suoranainen ihme sekä katsella että kuunnella häntä. Mutta jottei kertomus poikkeaisi itse asiasta, niin pitäytykäämme nyt siinä, mitä seuraa.

Todellakin, hän oli erinomainen kaikissa asioissa. Hän taisteli yhdessä veljeni keisari Johanneksen rinnalla, kun tämä teki sotaretkiä sekä muita barbaareja että ennen kaikkea assyrialaisia vastaan, kun hänellä oli jälleen hal-

lussaan Antiokia. Mutta kaisar ei kyennyt laininlyömään kirjoitustyötään edes rasiuksissa ja vaivoissa, ja hän kirjoittikin muita mainitsemisen ja muistamisen arvoisia kirjoja. Näiden edelle hän asetti Aleksoksen historian. Kuningattaren toimeksiannosta hän kirjoitti tämän teoksen roomalaisten keisarista ja minun isästäni, ja asetti hänen valtakautensa teot kirjoihin, silloin kun aika antoi hänelle mahdollisuuden vähäksi ajaksi irrottautua aseista ja sotimisesta, ja siten paneutua kirjoittamiseen ja henkisiin pyrkimyksiin. Niinpä hän ryhtyi hankkeeseen lähtien liikkeelle varhaishistoriasta, noudattaen tässäkin suhteessa meidän valtiattaremmen toimeksiantoa. Hän aloitti **Diogeneesta**, roomalaisten keisarista ja jatkoi aina siihen mieheen asti, jonka oli ottanut teoksensa varsinaiseksi aiheeksi. Sillä Diogeneen aikana minun isäni, lupaava nuorukainen, eli kukoistuskauttaan. Tätä ennen hän ei ollut edes nuorukainen eikä ollut tehnyt mitään mainitsemisen arvoista, ellei joku nyt sitten asettaisi myös lapsuuden tekoja ylistyksen aiheeksi.

Sellainen siis oli kaisarin tavoite, kuten käy ilmi hänen kirjoituksestansa. Hänen toiveensa eivät kuitenkaan käyneet toteen eikä hän onnistunut saattamaan loppuun koko historiateostaan, vaan päästyään kirjoituksessa keisari **Nikeforos Botaneiateen** aikaan saakka lopetti hän kirjoittamisen, koska hänelle ei tarjoutunut tilaisuutta viedä kirjoitusta pitemmälle. Se oli suureksi vahingoksi työn alla oleville asioille ja riisti nautinnon lukijoilta. Sen tähden päätin itse kirjoittaa kaikki minun isäni tekemät teot, etteivät sellaiset aikaansaannokset jäisi tuntemattomiksi tuleville sukupolville. Sillä kaikki, jotka ovat lukeneet kaisarin kirjoitukset, tietävät, millainen harmonia, kuinka suuri sulokkuus, sisältyy hänen kirjoihinsa.

Mutta tultuaan siihen kohtaan, kuten mainitsin, ja luonnosteltuaan kirjoituksen toi hän sen puolivalmiina meille ulkomailta. Tosin hän toi mukanaan myös, Herra minua armahtakoon, kuolettavan taudin, joka sai kenties alkunsa hänen loputtomista rasiuksistaan, tai lukuisista hänen johtamistaan sotaretkistä, tai sitten siitä sanomattoman suuresta huolesta, jota hän tunsimmeitä kohtaan. Sillä huolenpito oli hänelle synnynnäistä, ja rasiukset loputtomia. Lisäksi tulevat vielä erilaisten ilmanalojen oikut ja niiden tuomat koettelemukset, jotka sekoittivat hänelle kuolettavan maljan. Näet jo vakavasti sairautena hän lähti sotaretkelle Syyriaan ja Kilikiaan.

ARISTOTEELINEN KÄSITYS SIELUSTA (TOM BERGMAN)

Korkeamman koulutuksen saaneena Anna Komnene oli tutustunut Platonin ja Aristoteleen teksteihin, ja siten hän tunsi hyvin mm. aristoteelisen käsityksen sielusta. Aristoteles järjesti luonnolliset oliot niiden kykyjen perusteella hierarkiseen järjestykseen. Alimpana ovat elottomat oliot, eli eloton luonto. Kaikilla elävillä olennoilla on sen sijaan sielu. Sielulla ei Aristoteleella ole mitään ruumiista erillään olevaa todellisuutta, vaan se on pikemminkin eräänlainen elämän periaate, joka yhdessä ruumiin kanssa muodostaa erottamattoman kokonaisuuden. Jako sieluun ja ruumiseen on siis puhtaasti teoreettinen, mutta sellaisena kuitenkin välttämätön. Sielullisten olentojen kyvyt ja asema hierarkiassa ovat yhteismitallisia sen kanssa, millainen tai millaisia sieluja yksittäisellä olennolla on. Esimerkiksi kasveilla on vain kasvisielu, eli kyky ravinnonottoon ja lisääntymiseen. Eläimillä taas on kasvisielun ohella eläinsielu, johon kuuluu kyky haluta, liikkua, aistia ja muodostaa mielikuvia. Nämä sielujen kyvyt toteutuvat eriasteisina eri olennoilla, joten aristoteelinen hierarkia ottaa huomioon myös pienemmät erot. Hierarkian yläpäässä on ihminen, jolla on sekä kasvisielu että eläinsielu, jotka yhdessä muodostavat ihmisen irrationaalisen osan. Sen lisäksi ihmisellä on järkisielu, joka muodostaa ihmissielun rationaalisen osan. Järki onkin ihmisen erityispiirre ja tavallaan kuolematon osa. Siinä määrin kuin ihminen kykenee omistautumaan järjen mukaiseen elämään, on hän sukua jumalille, jotka ovat kuolemattomia. Aristoteles on kuitenkin tietoisesti epämääräinen sen suhteen, onko yksittäisen ihmisen järki kuolematon.

Syyriasta hän sitten siirtyi sairaana Kilikiaan, kilikialaisten luota pamfylialaisten luo, pamfylialaisten parista lydyialaisten tykö, Lydyiasta Bithyniaan, ja Bithyniasta lopulta keisarilliseen kaupunkiin ja meidän hoiviimme. Tässä vaiheessa hänen sisäelimensä olivat jo turvonneet paljosta räsistyksestä. Mutta vaikka hän oli niin sairas, tahtoi hän koristaa lausein ne tapahtumat, jotka olivat tulleet hänen osakseen. Hän ei kuitenkaan enää kyennyt siihen, osittain sairauden vuoksi, osittain sen tähden, että me estimme häntä, etteivät haavat aukeaisi, kun hän yrittäisi kertoa koettelemuksistaan.

IV. Tässä kohdin synkkenee sieluni ja silmäni kosuvat kyynelvirroista. Minkä neuvonantajien menettikään Rooman valtakunta! Miten valtavan kokemuksen hän olikaan kerännyt kaikista asioista sekä tieteistä että kaikenlaisesta viisaudesta, niin vieraasta kuin kotoisesta. Voi suloutta, joka huokui hänen jäsenistään! Voi olemusta, joka ei arvotaan sopinut yksin valtiaalle, kuten sanotaan, vaan jollekin vielä jumalaisemmalle ja mahtavammalle!³ Olen kokenut monet kurjuudet aina siitä lähtien kun makasin purppurakapaloissa, kuten sanotaan, enkä ole saanut osakseni onnea, ellei joku sitten pidä hyvänä osana ja kohtalon hymynä sitä, että minun osakseni tuli tällainen syntymä, vanhemmiksi keisarit, synnyinpaikakseni purppurahuone. Kaikki muu on mennyt aaltojen ja vallankumousten mukana. **Orfeus** liikkui laulullaan kiviä, puita ja elotonta luontoa. Kun auloksen soittaja **Timotheos** vain puhalsi korkean sävelen Aleksanterille, hän yllytti tuon makedonialaisen siinä samassa aseisiin ja keihään varteen. Minun kertomukseni eivät siirrä mitään paikaltaan, eivät johda aseisiin, eivät taisteluun, vaan liikuttavat kuulijan kyyneliin. Ne eivät sytytä tunteen paloon vain aistivia olentoja, vaan jopa sieluttoman luonnon.

Tunteeni kaisaria kohtaan ja hänen epätoivottu kuolemansa kosketti sieluani viiltäen syvän haavan. Kaikki aiemmat onnettomuudet verrattuna tähän kyltymättömään kohtaloniskuun olivat minulle kuin tiikusadetta verrattuna koko Atlantin valtameren tai Adrianmeren aaltoihin. Näyttää siltä, että ne olivat enemmänkin esipuhetta näille tapahtumille. Savu varoitti minua tämän polttouunin tuesta, tuo polttava kuumuus tästä kammottavasta liekehdimästä, päivittäiset tulet tästä sanomattomasta hautajaisroviosta. Voi tulta, joka polttaa tuhkaksi ilman puuta! Tulta,

joka kytee salassa, joka polttaa, mutta ei loppuun saakka. Se kärventää sydämen synnyttäen silti vaikutelman, ettemme palaneet yhdessä loppuun asti, vaikka kärsimme murhapoltot luissa ja ytimissä, sielun syvyyksissä asti.

Huomaan nyt joutuneeni harhaan aiheestani muistojeni vuoksi, sillä kaisarin ajatteleva ja tuska, jota kärsin hänen vuokseen, valuttivat päälleni suunnattoman surun. Kuivattuni kyyneliet silmistäni ja koottuani itseni surusta jatkan järjestyksessä vaikka saan kaksinkertaiset kyyneliet niin kuin se, joka muistelee onnettomuuksia onnettomuudessa, kuten tragediassa sanotaan. Juuri niin teen, kun nostan teokseni aiheeksi tällaisen suurkuninkaan, muistelen hänen hyveitään ja ihmetekojaan, jotka johdattavat minutkin poltaviin kyyneliin ja itkemään yhdessä koko maan piirin kanssa. Muille hänen majesteettinsa ja valtakuntansa muistaminen ja kohottaminen historian keskusaiheeksi on menetyksen muistamista, minulle taas surun aihe. Nyt on siis aloitettava isäni tarina parhaasta mahdollisesta kohdasta: sellaisesta, josta kertomus tulee esiin selvimpänä ja historiallisimpana. ■

Suomennokset:

I-II: Lauri Kälviäinen

III: Tom Bergman

IV: Maria Tukia

Loppuviitteet

¹ Tetraktys: kreikkalainen nimi neljän oppiaineen koulutusjärjestelmälle, lat. *quadrivium*.

² Anna pelkää, että häntä syytettäisiin, kuten Haamia, häpeällisten asioiden levittelystä. Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa (9: 20–27) kerrotaan, kuinka Haam näki isänsä Nooan häpeällisessä tilassa: alasti ja sammuneena. Vaikenemisen sijaan hän raportoi asiasta veljelleen, jotka peittivät isänsä alastomuuden kasvot häveliäästi pois käännettyinä. Herättyään Noo kiroi Haamin ja koko Kanaanin sukukunnan.

³ Anna painottaa, että hänen aviomiehestään Nikeforos Bryennioksesta olisi pitänyt tulla keisari. Annan nuoremman veljen, Johanneksen, valtaannousu kuitenkin murskasi nämä valtaoivut. Anna ei jätä epäselväksi, kummassa hänen mielestään olisi ollut parempaa ainesta vallankahvaan.

KEISARILLISEN TITULATUURIN SUOMENTAMISESTA (LAURI KÄLVIÄINEN)

Erilaisten tittelien ja arvonimien paljous saattaa toisinaan tuottaa antiikin ja keskiajan historiankirjoituksen kääntäjälle paljonkin päänvaivaa, erityisesti mikäli on pyrittävä johdonmukaisesti säilyttämään alkutekstissä esiintyvät vivahde-erot. *Aleksiaan* esipuhetta suomennettaessa nousi esiin kysymys siitä, miten 'keisariksi' yleensä käännetty sana βασιλεύς olisi suomennettavissa, jos esimerkiksi toiston välttämiseksi ilmenisi syytä tehdä ero sen ja toisen pääasiallisen keisariin viittaavan termin αὐτοκράτωρ välillä.

Arvonimellä αὐτοκράτωρ tuntuisi näistä kahdesta olevan painavimmat historialliset perusteet vaatia itselleen käännösvastinetta 'keisari', otettiinhan se jo antiikin aikana useista nykykielistäkin tutun latinan *imperator*-sanana kreikankieliseksi vastineeksi; voidaan mainita myös vakiintunut tapa viitata Venäjän hallitsijoihin "keisarina" nimenomaan arvonimen император käyttöön otosta lähtien (v. 1721), mitä ennen he olivat "tsaareja" (царь, lat. nimestä *Caesar*).

Arvonimi βασιλεύς puolestaan omaksuttiin Itä-Rooman keisarien viralliseen tituluuraan vasta 600-luvulla; tätä ennen keisariin oli myöhäisantiikin hallintodokumenteissa viitattu termillä αὐτοκράτωρ, kun taas βασιλεύς oli virallisessa kielenkäytössä valikoitunut yksinomaan sassanidien Persian yksinvaltiaan kreikankieliseksi titteliksi. Vähempiarvoisista barbaarihallitsijoista käytettiin termiä ῥήξ (lat. *rex*).

Varhaisemmin antiikin aikana, Kreikan klassisella ja hellenistisellä ajalla, sanalla βασιλεύς oli viitattu Persian hallitsijan lisäksi mm. Makedonian ja Spartan johtajiin sekä hellenistisiin monarkkeihin, ja tätä aikakautta koskevissa teksteissä se on yleisesti tavattu suomentaa 'kuningas'. Tässä vakiintuneessa käännöksessä on kuitenkin keskiajan kannalta se ongelma, että keskibysanttilaisessa kielenkäytössä tehtiin selvä ero Konstantinopolissa hallitsevan keisarin (βασιλεὺς Ῥωμαίων 'roomalaisten βασιλεύς') sekä muiden, vähäarvoisempien kuninkaiden (ῥήξ) välillä. Lännen ensimmäinen keskiaikainen keisari, frankkien **Kaarle Suuri**, sai vasta diplomaattisen kädenväennön jälkeen v. 812 bysanttilaisilta luvan käyttää arvonimeä βασιλεύς, ja tällöinkin riisutussa muodossa, sillä täysi versio βασιλεὺς Ῥωμαίων kuului vain Itä-Rooman hallitsijalle.

Mikäli siis haluttaisiin löytää suomenkielinen käännösvastine Anna Komnenen käyttämälle sanalle βασιλεύς, olisi sen oltava jotain muuta kuin kuningas (ῥήξ) tai keisari (αὐτοκράτωρ). Ehkäpä jotakin tältä väliltä? Termin pitkäaikaiset yhteydet sekä sassanideihin että akhaimenideihin tarjoavat eräänlaista ratkaisua, näiden Persian muinaisten hallitsijoiden omaleimaiseksi arvonimeksi kun on Suomessa vakiintunut termi 'suurkuningas', jonka esikuvana on hellenististen monarkkien toisinaan käyttämä, itämaiseen traditioon pohjautuva arvonimi μέγας βασιλεύς. Samoin kuin Persian kuninkaiden kuuluisalla omakielisellä nimityksellä *šāhān šāh* ('kuninkaiden kuningas', kr. βασιλεὺς βασιλέων), myös termillä 'suurkuningas' on ollut tarkoituksena yrittää promovoida titteliä, joka kohottaisi kantajansa tavallisten, jokapäiväisten kuninkaiden yläpuolelle, siis täsmälleen samoin kuin bysanttilaisten kirjoittajien käyttämien tittelien ῥήξ ja βασιλεύς välisellä laatueroilla.

Termiä 'suurkuningas' voitaneen siis tarpeen tullen harkita mahdolliseksi käännösvastineeksi βασιλεύς-sanalle, ilman että olisi syytä pelätä sen mahdollisten "itämaisten" konnotaatioiden häiritsevän suomalaisen lukijakunnan lukunautintoa. Niinpä sitä päätettiin koemielessä käyttää tässä artikkelissa. Toisaalta yksinkertainen ja turvallinen ratkaisu ongelmaan olisi jättää sana kääntämättä ja turvautua translitteraatioon 'basileus', kuten kaunokirjallisuudessa – esimerkkinä mainittakoon Waltarin *Johannes Angelos* – on ollut tapana.

Asialähde: *New Pauly Online*, s.v. 'basileus' ja 'Great King'.

Kreikka ja Suomen talvisota

Suomen Ateenan-instituutissa alettiin vuonna 2000 koota Kreikan lehdistössä vuosina 1939–1940 julkaistua Suomen talvisotaa koskevaa aineistoa. Instituutin toimistonhoitaja María Martzoúkou huomasi kerran kirjastossa käydessään, että vuoden 1940 kreikkalaisissa lehdissä oli huomattava määrä Suomen talvisotaa koskevia kirjoituksia. Aineiston kokoaminen annettiin tehtäväksi María Gourdoúballe, joka silloin toimi Instituutin harjoittelijana.¹ Keväällä 2006 instituutin johtaja Björn Forsén tarjosi minulle koottua aineistoa ja ehdotti, että kirjoittaisin jotain sen pohjalta.

MIELENKIINTOISIMPANA antina pidettiin kreikkalaisen iltalehden, *Vradinín*, Suomen talvisodan kirjeenvaihtajan **Theódoros Dogánisin** kirjoituksia. Myöhemmin ilmeni, että myös toisella kreikkalaisella iltalehdellä, *Ethnosilla*, oli oma kirjeenvaihtajansa **Sólon Grigoriádis** Pohjolassa raportoimassa Suomen sodan kulusta. Professori **Henrik Meinander** Helsingin yliopistosta kehotti kääntämään kirjeenvaihtajien uutis-sanomat suomeksi ja kirjoittamaan niistä kirjan. Lopputulos on arkistolähteisiin ja kirjallisuuteen pohjautuva lehdistötutkimus. Kirjan tarkoitus on kertoa Kreikan suhtautumisesta Suomen talvisotaan ja valottaa sen aikaisia suomalais-kreikkalaisia suhteita.

VRADINÍN KIRJEENVAIHTAJA THEÓDOROS DOGÁNIS (LUMIPUVUSSA, TOINEN VASEMMALTA).

'ETHNOSIN KIRJEENVAIHTAJA
SÓLON GRIGORIÁDIS.

Kreikka oli niiden maiden joukossa, jotka tunnustivat heti Suomen itsenäisyyden. Diplomaattisuhteet Suomen ja Kreikan välillä solmittiin vuonna 1920. Siitä huolimatta talvisodan aikana maiden väliset yhteydet olivat varsin rajoitetut. Kreikka oli yksi niistä monista eurooppalaisista pienvaltioista, jotka eivät vielä tuolloin olleet demokratioita.

Vuosina 1936–1941 maassa oli kenraali **Ioánnis Metaksásin** oikeistodiktatuuri. Kun toinen maailmansota syttyi syyskuussa 1939, Kreikka julistautui puolueettomaksi. Yleinen mielipide oli kuitenkin selvästi liittoutuneiden puolella. Muiden pienten maiden ja erityisesti Suomen taistelu sai huomiota ja myötätuntoa osakseen. Talvisodan aikana Kreikassa järjestettiin rahankeräys Suomen hyväksi, vapaaehtoisia ilmoittautui Pireuksessa olevaan Suomen pääkonsulinvirastoon. Kreikkalaisissa sanomalehdissä Suomesta kirjoitettiin paljon ja lähes päivittäin. Alkuvuodesta 1940, jolloin näytti uskottavalta, että sota kestäisi aluksi arvellun

parin viikon sijasta vielä kuukausia, kaksi kreikkalaista iltalehteä *Vradini* ja *Ethnos* lähettivät kirjeenvaihtajansa Pohjolaan seuraamaan Suomen sodan kulkua. Tuolloin ulkomaalaisten kirjeenvaihtajien työskentelyolosuhteet olivat selvästi paremmat kuin sodan alussa. Lehtimiehet saivat enemmän aineistoa käyttöönsä. Poliittisten ja sotilaallisten henkilöiden haastattelut järjestyivät helpommin. Myös rintamamatkoja järjestettiin enemmän. Mutta mikä sai Euroopan toisessa äärilaidassa olevan Kreikan lähettämään kirjeenvaihtajansa kaukaiseen Pohjolaan seuraamaan Suomen talvisodan kulkua ja minkälaisen kuvan he välittivät Suomen talvisodasta?

Tutkimuksen kohteena on kreikkalaisen lehdistön Suomen talvisodasta välittämä kuva. Toisaalta tutkimuksen tarkoitus on pohtia kreikkalaisen sanomalehtikirjoittelun motiiveja, sen sisä- ja ulkopoliittisia päämääriä. Tarkastelun kohteena olevana ajanjaksona Suomi oli sotaa käyvä ja Kreikka sotaan valmistautuva maa. Molemmissa maissa toimittajien työhön vaikutti sensuuri ja propaganda. Kreikassa sanomalehtikirjoitteluun vaikutti pääsääntöisesti kolme tekijää: Kreikan ulkopoliittisesti puolueeton asema liittoutuneiden ja akselimaiden välisessä sodassa sekä Metaksásin hallintojärjestelmän ideologia ja sensuuri. Tutkimus kuvaa eräänlaista episodiamaidemme kahdenvälisissä suhteissa.

Tutkimuksessa tarkastellaan kaiken kaikkiaan kuutta Kreikassa vuosina 1939–1940 ilmestynyttä suurta valtakunnallista sanomalehteä: *Kathimerini* (Päivälehti), *Eléfhtero Vima* (Vapaa liike), *Ethnos* (Kansa), *Vradini* (Iltalehti), *Proia* (Aamulehti) ja *Athinaiká Néa* (Ateenan uutiset). Satunnaisesti Suomesta ja talvisodasta kirjoitettiin myös pienemmissä paikallislehdissä. Edellä mainituista valtakunnallisista sanomalehdistä *Vradinilla* ja *Ethnosilla* oli Suomessa talvisodan aikana (helmi-maaliskuussa 1940) oma kirjeenvaihtajansa. Muiden lehtien kirjoittelu perustuu lähes yksinomaan ulkomaisten tietotoimistojen uutisraportteihin sekä ulkomaalaisten kirjeenvaihtajien käännösartikkeleihin. Lehtien kirjoittelun väliset erot selittyvät niiden poliittisella linjalla. Monissa artikkeleissa seurataan läheltä pienen maan taistelua itsenäisyytensä puolesta, pohditaan pienen maan mahdollisuuksia ja kohtaloa sekä suurten maiden strategisia intressejä. Vapaaehtoisille ja Lotta-liikkeelle on omistettu tilaa. Joukossa on myös henkilöhaastatteluja, Suomea käsitteleviä matkakertomuksia, kirjalli-

suutta, musiikkia, kuvataiteita, kansaa, uskontoa ja uskomuksia käsitteleviä tekstejä.

Erityisen huomion kohteena ovat Ateenassa ilmestyvät sanomalehdet *Vradini*, *Ethnos* ja *Kathimerini*. *Kathimerini* oli yksi maan tärkeimpiä lehtiä, aatteeltaan kuningasmielinen, mutta puolueeton. *Ethnos* ja *Vradini* edustivat kahden toisistaan poikkeavaa poliittista suuntausta. Tarkastelun kohteena olevana ajanjaksona oikeistolainen *Vradini* oli saksalaismielinen, kun taas liberaali *Ethnos* oli liittoutuneille myötyämielinen lehti. Niiden valinta tutkimuksen erityisen tarkastelun kohteeksi selittyy myös sillä, että lehdillä oli oma kirjeenvaihtajansa talvisodan Suomessa. *Vradinin* kirjeenvaihtajana toimi Theódoros Dogánis ja *Ethnosin* kirjeenvaihtajana Sólon Grigoriádis. Kumpikin oli arvostettu kreikkalainen sanomalehtimies. Kumpikin oli poliittisesti aktiivinen vasemmistolainen mutta kirjoitti myös oikeistolehtiin. Dogánis eli suomalaisten kanssa ja näki asiat Suomen ja suomalaisten näkökulmasta. Utissanomissaan hän korosti suomalaisten puolustustahtoa ja lujaa vastarintaa mutta myös avun tarvetta. Grigoriádis toimi etupäässä Tukholmasta käsin ja kirjoitti kuin ulkopuolinen tarkkailija. Hänen huomionsa kohteena oli ensisijaisesti talvisodan poliittinen, diplomaattinen ja sotilaallinen ulottuvuus.

Kerätyn sanomalehtiaineiston ohella työ perustuu julkaisemattomaan arkistoaineistoon sekä julkaistuun lähde- ja tutkimuskirjallisuuteen.

TUTKIMUKSEN KULKU

Kun Björn Forsén tarjosi minulle instituutin koostamaa talvisota-aineistoa, olin ollut Kreikassa viisi vuotta. Olin tullut Kreikkaan Onassis-säätiön tutkimusstipendillä ja toiminut tutkijana Ranskan Ateenan-koulussa (École française d'Athènes). Aikaisemmin olin kirjoittanut lähinnä diaspora- ja siirtolaisuuskysymyksistä. En ymmärtänyt, miksi Forsén halusi minun kirjoittavan talvisodasta. En tiennyt mitään talvisodasta ja hyvin vähän 1930-luvun Euroopasta. Aikani mietittyäni otin kuitenkin tehtävän vastaan.

Aloitin tutustumalla 1930-luvun Kreikkaa koskevaan kirjallisuuteen. Britannian Ateenan-koulun (The British School at Athens) kirjastossa pääsin perehtymään kenraali ja pääministeri Metaksásin henkilökohtaisen päiväkirjan toimitettuun painokseen. Se oli innostava ja ajatuksia herättävä lukukokemus. Myöhemmin kävin Kreikan

valtionarkistossa Psihikossa tutustumassa alkuperäisiin käsinkirjoitettuihin päiväkirjavihkoihin. Kreikan ulkoministeriön diplomaattisessa ja historiallisessa arkistossa pääsin perehtymään maidemme poliittisia suhteita valottavaan aineistoon. Arkiston johtaja **Fotini Tomaí-Konstantopóλου** myönsi minulle tutkimusluvan ja kehotti tutustumaan erityisesti Lontoon ja Tukholman lähetystöjen raportteihin. Kaiken kaikkiaan arkistosta löytyvä Suomen ja Kreikan suhteita suoraanaisesti koskeva aineisto on vähäistä. Talvisodan aikana Kreikalla oli suuri lähetystö Tukholmassa. Tämä aineisto ei vielä ole kokonaan tutkijoiden käytettävissä.

Kävin myös Kreikan kansatieteellisessä ja historiallisessa arkistossa Plákassa sekä Benáki-museon arkistossa Kifisiássa. Tutkimustani suoraanaisesti valottavaa aineistoa en löytänyt. Siitä huolimatta ”demarssi” oli vaivan arvoinen ja avasi uusia näkökulmia Kreikkaan ja tutkimustyöhön Kreikassa. Toisaalta täytyy todeta, että arkistolähteissä on myös aukkoja. Asiantuntijoiden mukaan aineisto on tuhoutunut tai lojuu unohdettuna jonkun arkiston nurkassa. Monien Metaksásin hallintokauden keskeisten henkilöiden uskotaan polttaneen arkistonsa ennen saksalaisten miehitystä.

Suomen ulkoministeriön arkistossa pääsin tutustumaan Pireuksessa ja myöhemmin Ateenassa sotavuosina 1939–1944 konsulina toimineen **Olavi Jokisen** vuosikertomuksiin. Sieltä löytyi myös Rooman- ja Ateenan-lähettiläs **Eero Järnefeltin** raportti, jossa hän kertoo käynnistään Ateenassa keväällä 1939. Kun otetaan huomioon, kuinka vähäistä maidemme valtiollisia suhteita valottava aineisto on, tämä aineisto on arvokas ja informatiivinen.

Kreikan parlamentin kirjaston Lenorman-kadulla sijaitsevassa lisärakennuksessa, entisessä tupakkatehtaassa, pääsin tutustumaan vanhoihin sanomalehtiin. Sanomalehdet on tallennettu mikrofilmeille, joita pääsee lukemaan arkiston aukioloaikana. Sieltä löytyvät myös sanomalehtien alkuperäiset nidotut paperiversiot. Etenkin vanhoja *Vradini*-lehtiä selatessa lukija ymmärtää helposti värikuvien ja isokokoisilla punaisilla kirjaimilla painettujen otsikoiden arvon ja vaikutuksen. Parlamentin kirjaston johtajalta **Ellí Mitrákoulta** sain apua talvisodan kirjeenvaihtajien elämäntapaisten selvittämisessä.

Myös monet muut tunnetut ja anonyymit henkilöt ovat myötävaikuttaneet tutkimukseni valmistumiseen. Suurlähettiläs **Annívas Velliádis**, pro-

fessorit **Theódoros Koloumbís**, **Mark Mazover** ja **Philip Carabott** ovat ystävällisillä ja asiantuntevilla huomioillaan opastaneet minua Metaksásin hallintokautta ja ulkosuhteita koskevan tutkimuksen tiellä. Professorit **Heikki Reenpää**, **Henrik Meinander** ja **Timo Soikkanen** puolestaan johdattivat minut talvisodan tutkimuksen pariin. **María Martzoúkou** ja **María Gourdoúba** Suomen Ateenan-instituutissa avustivat kreikkalaisten kirjeenvaihtajien uutissanomien kääntämisessä ja instituutin Cimo-harjoittelijalta **Sanni Aavalta** sain apua tekstien toimittamisessa sujuvalle suomen kielelle. Olen kovasti kiitollinen saamastani avusta.

TALVISODAN TAISTELUKUVAUKSET KREIKAN LEHDISTÖSSÄ

Ohessa ote tutkimuksestani, jossa tuon esiin, miten talvisodan taistelukuvauksista kirjoitettiin kreikkalaisissa lehdissä.

*TAISTELUKUVAUKSET: ”SUOMALAISET TAISTELEVAT
PÄÄTTÄVÄISESTI”*

Taistelukuvauksissa tendenssinä oli korostaa suomalaisten joukkojen menestystä, etenemistä ja taktiikkaa. Toisaalta korostettiin venäläisille aiheutuneita tappioita. Sodan alkukuukausina Kathimerinissä todettiin toistuvasti, että taistelevien maiden tappiot ovat suhteessa 1:10. Erityisen värikkäästi Venäjän tappioita kuvattiin italialaisten kirjeenvaihtajien kirjoituksissa. Jouluaattona 24.12.1939 Kathimerinissä kirjoitettiin italialaisten kirjeenvaihtajien raportoineen, että yksistään Taipaleen sektorilla neuvostojoukot jättivät 5 000 miestä taistelukentälle. Venäläisten tappioiden sanottiin saaneen aikaan paniikin ja totaalisen epäjärjestyksen. Venäläisten hyökkäyksien torjumisesta kirjoitettiin myös. Sen sijaan Suomen ensimmäinen torjuntavoitto Tolvajärvellä 15.12.1939 huomioitiin lähinnä ohimennen, vaikka sillä oli tärkeä psykologinen merkitys suomalaisille, sillä se osoitti että vihollinen saadaan perääntymään. Selityksenä oli todennäköisesti Saksalle ja Neuvostoliitolle tehty myönnytyks. Tammikuun alkupäivien jälkeen tilanne muuttui, mutta myös rintamatilanne muuttui. Vaikka suomalaiset taistelivat edelleen urhoollisesti, puna-armeija paransi joukkojaan ja taktiikkaansa.²

Jälkikäteen Vradinissa Tolvajärven taistelua valotti tammikuun alkupuolella julkaistu ame-

rikkalaisen **W. Lelandin** kuvaus taistelukentältä, missä Leland kuvasi kuolleita venäläisiä sotilaita ja taistelukentällä vallitsevaa kuolemanhiljaisuutta. Muissa kirjoituksissa korostettiin venäläisten tappioita ja heiltä takavarikoitua kalustoa sekä suomalaisten taktiikkaa. Lapin rintaman vakiintumista 21.12.1939 selitettiin ankaralla pakkasella ja suojapaikkojen puutteella. Lisäksi suomalaisten todettiin polttaneen kaikki kylät perääntyessään. Vradinissa sanottiin, että nälkä ja pakkanen ajoivat vihollisen pakoon.

Suomalaisten menestys Suomussalmella ja Raatteen tiellä – jotka olivat suomalaisten loistoikkaimmat mottitaktiikalla saavuttamat voitot – saivat enemmän huomiota. Kathimerinissä näistä taisteluista kertoivat Pariisin ja Lontoon uutissanomat. 9.1.1940 lehdessä kerrottiin suomalaisten saavuttaneen kolme tärkeää voittoa kuluneen kolmen viikon aikana ja tuhonneen kolme neuvostodivisioonaa. Voittoja selitettiin suomalaisten partiointitaktiikalla, maaston tuntemisella ja nopealla siirtymistekniikalla metsässä ja jäällä. Raatteen tien voittoja selitettiin myös ilmavoimien toiminnalla. Taistelun kestoa korostettiin kaikissa lehdissä. Maailman kiertänyt kuva Puna-armeijan Raatteen tielle jättämästä sotakalustosta julkaistiin myös Kreikan lehdistössä.

Lehdissä kirjoitettiin myös Neuvostoliiton armeijan moraalin järkkymisestä sekä Neuvostoliiton sotilaallisesta arvovaltatappiosta ulkomaiden silmissä. Toisaalta Venäjän tappioita selitettiin puna-armeijan sisäisillä puhdistuk-

silla. Yhteensä yli 40 000 upseeria arvioidaan vangitun tai teloitettun **Stalinin** puhdistuksissa, mikä vaikutti puna-armeijan suorituskykyyn talvisodassa.³ Kathimerinissä Pariisin ja Lontoon uutissanomissa todettiin toistuvasti, että Suomen sotatiedotteet ovat niukkoja ja liian positiivisia, koska suomalaiset eivät halua kertoa meneillään olevista taisteluista. Yleensä Neuvostoliiton tiedotteita seurasi samaa asiaa koskeva Svenska Dagbladetin, Aftonbladetin tai Reutersin uutissanoma Moskovasta. Neuvostoliiton sotatiedote, jossa todettiin, että tilannekatsauksessaan 23.12.1939 Neuvostoliitto tunnusti etenemisen hitauden, julkaistiin Kathimerinissä mutta ei Ethnosissa eikä Vradinissa. Muina päivinä lehdissä oli lähes systemaattisesti myös Neuvostoliiton sotatiedote. Vradinissa ja Ethnosissa ulkopolitisesti arkaluontoisista kysymyksistä kirjoitettiin usein niin kuin Saksassa tai Isossa-Britanniassa,⁴ mikä tarkoitti että Neuvostoliiton kannalta epäedullisia tietoja poistettiin.

Vuoden 1939 puolella, jolloin Kreikalla ei vielä ollut omaa kirjeenvaihtajaa Suomessa, taistelukuvaukset olivat lähinnä toteavia. Vaikka kirjoituksissa korostettiin suomalaisten menestystä ja sankarillisuutta, kaiken kaikkiaan Suomen tilanteeseen ja mahdollisuuksiin suhtauduttiin kriittisesti. 28.12.1939 liittoutuneille myötämielisen Ethnosin Lontoon-kirjeenvaihtaja **Hristos Kaisaris** totesi sodan ensimmäisen vaiheen olevan ohi. Kaisaris kirjoitti, että venäläisten täytyy myöntää kokemansa vastoinkäymiset ja totesi suomalaisten taistelleen päättäväisesti.

HELMI-MAALISKUU 1940 : ”KARJALAN KANNAS ON SUOMEN PORTTI”

KAATUNEITA NEUVOSTOSOTILAITA JA KALUSTOA RAATTEENTIELLÄ.
(LÄHDE: WIKIPEDIA.)

Helmi-maaliskuun suurhyökkäysten sekä Dogánisin ja Grigoriádisin Suomeen tulon myötä uutissanomissa taistelujen julmuus ja intensiteetti korostuivat. Puna-armeijan todettiin parantaneen taktiikkaansa. Nyt panssarivaunujen todettiin etenevän savuverhojen peittämänä yhtäaikaa jalkaväen kanssa, mikä vaikeutti niiden mitätöimisen lähitaisteluissa. Tieto Mannerheim-linjan ratkaisevasta murtumisesta Summan sektorilla 12.2.1940 todettiin nopeasti tapahtuman jälkeen, tosin lyhyesti ja ”näkymättömästi”. Yleensä otsikoissa viitattiin venäläisten hyökkäysten ankaruuteen, korostettiin suomalaisten sankaruutta ja todet-

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΓΚΛΟΜΗΝ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

ΘΑ ΙΔΡΥΘΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΕΛΙΑΣ
ΜΕ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΒΙΪΠΟΥΡΙ

Οι Σουηδοί πληροφορούνται εκ Μόσχας ότι εις το νέον κράτος θα εγκαθιδρυθή κυβέρνησις από Φινλανδούς κομμουνιστάς διαμένοντας ήδη εν Ρωσία. — Η έκτασις, ο πληθυσμός, η αξία και η στρατηγική σημασία των παραχωρουμένων εδαφών. — Δεν θα καταβληθῇ ἀποζημίωσις εις τούς ἀπομακρυνόμενους πληθυσμούς. — Επετάχθησαν όλα τα μεταφορικά μέσα διὰ τὴν παραλαβὴν τῶν περυσιακῶν στοιχείων καὶ ἀπηγορεύθησαν τὰ ταξίδια εἰς τὰ ἐκκενοῦμενα ἐδάφη. — Επιστρέφουν οἱ καταφυγόντες εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Η ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΕ ΤΟΥ ΠΡΟΪΔΡΟΥ ΚΑΛΛΙΟ

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ, 14. (18. ὥπ.). — Ἀπὸ ἡμέρων ἤρχισαν εἰς τὴν Φινλανδίαν αἱ προετοιμασίαι διὰ τὴν ἐκδόμωσιν τῆς ὑπογραφείσης ἐν Μόσχᾳ συνθήκης εἰρήνης. Ἐνῷ συγγράφει ἡ Ρωσία ἐτοιμασίαι διὰ τὴν ἀναδιορίσασιν τῶν παραχωρουμένων εἰς αὐτὴν περιοχῶν.

Καθ' ὅσον αὐτὰ ἀγγέλλει ὁ ἐν Μόσχᾳ ἀναποκρίτης τῆς «Λ. φιν Μπλάνετ», ἡ Ρωσία θὰ ἰδρῇσιν Καρελίαν Δημοκρατίαν ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν, τὸν ἐκχωρηθῆναι ὑπὸ τῆς Φινλανδίας. Τὸ Βιϊπούρι θὰ εἶναι πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας αὐτῆς. Αἱ κυβερνητικαὶ θέσεις δὲ δοθῶσι εἰς Φινλανδοὺς κομμουνιστάς, εὐρισκομένους ἐν Ρωσίᾳ. Ἐν ὁσέι πρὸς τὰ παραχωρουμένα ἐδάφη παρήκονται αἱ κάτωθι πληροφορίες:

Ἡ Καρελία (ἢ Καργιάλα) εἶναι γεωγραφικὴ ὀνομασία σημαίνουσα περίπου «τόπος ποιμένων». Τὰ Σοβιέτ κατεῖχον ἤδη τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία ἔχει ὀρθογώνιον σχῆμα. Ἡ Καρελία ἀπὸ ἀποφύως μορφολογίας τοῦ ἐδάφους παρουσιάζει ἀρκετὰς ἀναλλογίας πρὸς τὴν Σκανδιναβικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Φινλανδίαν, μετὰ τὰς ὁποίας ἀποτελεῖ γεωγραφικὴν ἑνότητα. Ἐπικρατοῦν κυρίως τὰ πελάγη, ἔδωθεν, ὡς αἱ πελάγιναι οὐχὶ ἀλλοτρίως καὶ ἡ «στερομένη περὶ ὁρμῶν», τὰ ὁποία μετὰ μίαν πρῶτην πτύωσιν αὐτῶν, ὑπεστῆσαν διαδρομῶν ἐκ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν παραγόντων, μεταδραβήναι εἰς ὁμήτερον, οὐχὶ ὁμήτην. Μόνον πρὸς δυσμὰς ὁφθαλμοῦ εἰς μίαν ἄλυσιν μικρῶν ὄρεων. Τὰ πελάγη, ἐμφανίζονται πολλὰς κοιλότητας, πλατὺς οὐνοὶ ἀπὸ ἡψους, κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ ἀποκλείονται ὑπὸ τὸν πάγων. Πάντως τὰ μεγάλα ψυχρὰ εἶναι σπάνια, ἀλλὰ ὁ ἀνεμοὶ σφοδρότατοι. Ἡ περιοχή εἶναι πλούσια εἰς λίμνας, τέλειμα καὶ ποταμούς. Ἡ χλωρίς εἶναι χαρακτηριστικῶς ὑπαρκτική. Ἡ πανὶς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐλάφων, κάπρου, λαγούρων, λύκων, σκολότσας. Ἀρθροπόδατα εἶναι αἱ χιτῶνες. Εἰς τὴν λίμνην τῆς Λαπτογκας ὑπάρχουν καὶ φώκιαι. Ὁ γεωργικὸς πλοῦτος εἶναι περιωρισμένος. Ὀλίγη εἶναι ἡ εἴσοδος, τὰ μεταλλεῖα σιδήρου. Σημαντικὴ εἶναι ἡ διομηχανία τοῦ ἔλλου.

ΤΟ ΒΙΪΠΟΥΡΙ

Τὸ Βιϊπούρι ἢ Βιϊμποργκ πρωτεύουσα τῆς Καρελίας, εὐρίσκειται εἰς τὸ ἄκρον ἐνὸς μακροῦ κόλπου ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τοῦ Φιννικού κόλπου ἐκτείνεται πρὸς βορρᾶν. Ἡ πόλις ὀρεῖται τὴν καταγωγήν της ἐκ τῶν πύργων τῶν χιτῶναι κατὰ τὸ 1293 ὑπὸ τοῦ Σουηδοῦ κοινοδοτήρου Τόργκελ. Κνωστὸν ἐπὶ μὲν νηυσὶν εὐρισκομένη μεταξὺ τῶν δύο σημερινῶν λιμένων. Ἀπὸ τῶν παλαιότερων χρόνων

ἔκ τῆς ἀλείας ἀνέρχετο εἰς 5 ἑκατομμύρια φινλανδικῶν μάρκων.

ΤΑ ἈΛΛΑ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΜΕΝΑ ΕΔΑΦΗ

Αἱ διάφοροι νῆσοι αἱ παραχωρουμέναι εἰς τὴν Ρωσίαν δεσπόζουσι τῶν θαλασσίων ὁδῶν μεταξὺ τοῦ κόλπου τῆς Βοθνίας, τῆς Βαλτικῆς καὶ τοῦ Φιννικού κόλπου.

Τὰ Σοβιέτ ἐκκαθαρίζουσι τὴν κυρίαρχαν τῶν καὶ εἰς τὰ ἐδάφη ἀνατολικῶς τοῦ Μερκιάρεθ, μετὰ τῆς πόλεως Κουλα-αέρθι καὶ ἐνὸς τμήματος τῆς χερσονήσου Ρυμπόσεν καὶ τῶν Ἀλιένων.

Ὡς γνωστὸν ἡ χερσόνησος τῶν Ἀλιένων εὐρίσκειται εἰς τὴν δὲ

πέταξεν ὅλα τὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα καὶ τὰ ἄλλα μεταφορικά μέσα διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν περυσιακῶν στοιχείων τῶν πληθυσμῶν τῶν περιφερειῶν, αἱ ὁποῖαι παρεχωρήθησαν εἰς τὰ Σοβιέτ. Τὸ μέτρον ἐλήφθη διὰ τὴν ἐντάξιν τῆς ταχέως τοσθεσίας μεταφορῶν ἐκ τῶν παραχωρουμένων περιοχῶν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερων περυσιακῶν στοιχείων καθ' ὅσον ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις ἤρνηθη τὴν παροχὴν οἰσθήσεως ἀποζημιώσεως εἰς τούς κατοίκους τῶν ἐν λόγω περιοχῶν.

Τὰ ταξίδια εἰς τὰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι θὰ ἐκκενωθῶν, προτοῦ καταληφθῶν ὑπὸ τῶν Ρώσων ἀπηναιοῦσαν καὶ θὰ εἶναι συν-

τῶν περιφερειῶν Σορταβόλα καὶ Βαρτσίλα μέχρι τῆς 26ης Μαρτίου. Εἰς τούς μεταναστεύοντας πληθυσμούς ἀφίεται ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἐκλογῆς τῶν νέων ἐσθίων τῶν. Οἱ ἔχοντες συγγενεὶς ἢ φίλους εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας θὰ ἐγκατασταθῶν προσωρινὰς παρ' αὐτοῖς. Οἱ λοιποὶ θὰ διατρέφονται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δαπάνης τῆς κυβερνήσεως εἰς ἐιδικὰς συνεικημίας, προετοιμαζομένης ἥδη εἰς τὴν ὑπαίχθη. Ὁ ὀλίκος ἀριθμὸς τῶν κατοίκων, ὅστις γάγονται τὰς ἐστίας τῶν συνεπειῶν τῶν γενομένων παραχωρήσεων, ἀνέρχεται, ὡς ἐλέγχθη, εἰς 500.000. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως εἰς τὰς ἐν λόγω περιοχὰς δὲν εὐρίσκονται ἤδη περισσότεροι τῶν 100.000 καθ' ὅσον οἱ λοιποὶ εἶχον πρό πολλοῦ ἐγκαταλείπει τὰς ἐστίας τῶν, λόγω τῶν διεξαγομένων πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Φιλιππῶς διομηχανίας τοῦ Βιϊμποργκ ἐδῆλθωσεν εἰς ἀναποκρίτην τὸν πρακτοῦ Καθὰς διὰ τὴν παραχωρουμένην εἰς τούς Ρώσους περιοχήν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρθρῶν μικρῶν ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται δύο σημαντικαὶ διομηχανικαὶ κοιλότητες, ἡ τοῦ Ζανόβου καὶ τῆς τῆς κοιλότητος Βουδέι. Ὑπάρχει ἐπὶ πλέον καὶ ἡ πόλις τοῦ Βιϊμποργκ, ὁ δεύτερος ἐξαγωγικὸς λιμὴν τῆς Φινλανδίας. Πολλὰ ἐργαστήρια μεταλλουργίας, ζυλίας, κυτταρίνης καὶ τεχνικῆς μετάξης θὰ περιέλθωσι εἰς χεῖρας τῶν Ρώσων. Εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Καρελίας οἱ Ρώσοι θὰ καταλάβωσι καὶ τὸ μέγα ἐργοστάσιον κυτταρίνης τοῦ Βαλχίφρ.

Ἐρωτηθεὶς περὶ τῆς οἰκονομικῆς σημασίας τῆς χερσονήσου Χαγκόε, τὴν ὁποίαν ἐνοικιάζον διὰ μίαν 30ετίαν οἱ Ρώσοι, ὁ ἐν λόγω διομηχανὸς ἐδῆλθωσεν ὅτι τοῖς Χαγκόε δὲν ἔχει μόνον τὴν γνωστὴν εἰς ὅλους στρατηγικὴν σημασίαν, ἀλλ' εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν, τὸν ὁποῖον αἱ Φινλανδικαὶ διηρησὶν ἐνοικιῶν καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῶν πάγων. Διὰ τοῦ λιμένος τούτου ἐξήχθη τὸ πλείστον μέρος τῆς παραγωγῆς διπλοῦτος. Εἰς τοῖς Χαγκόε ἐπίσης εὐρίσκονται ἐργοστάσια χημικῶν προϊόντων, ὑαλοουργίας, τσιγγῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν παραχωρουμένην βορείαν ἀνατολικὴν τῆς λίμνης Λαντόγκα περιοχήν, ἡ σημασία αὐτῆς ἐγκνέται κυρίως εἰς τὸν βασικὸν πλοῦτον τῆς, ὁδὸς ἀπέρχεται ἐπὶ εἰς τὴν Φινλανδίαν πολλὰς ὁδοὺς ἐκατομμυρίων φινλανδικῶν μάρκων.

Ἡ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ
Ὅσον ἀφορᾷ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τῶν παραχωρουμένων ἐδαφῶν, παρατηρεῖται ὅτι ἰδιαίτερον ἀξίαν ἔχει μόνον ὁ ἰσθμὸς τῆς Καρελίας. Αἱ παραχωρουμέναι ἐκτάσεις τῆς ἀνατολικῆς Φιν-

Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς μεταβάσεως ἐκ Μόσχας φινλανδικῆς ἀντιπροσωπίας κ. κ. Ρύττι, πρωθυπουργὸς τῆς Φινλανδίας, καὶ Πασακίδη, πρεσβευτὴς τῆς ἐν Στοκχόλμῃ.

ρειον ἐσχάτην τῆς Φινλανδίας ἐπὶ τῆς θαλάσσης τοῦ Μπάρνεντ καὶ περιβάλλεται οὐχὲν καθ' ὅλον τὸ ἐτος ἀπὸ πάγων.

Η ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΜΕΝΩΝ

Ἡ ἔκτασις τοῦ συνόλου τῶν παραχωρουμένων εἰς τὰ Σοβιέτ ἐδαφῶν εἶναι 30.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ἥτοι τὸ 1/10 τῆς συνολικῆς ἐκτάσεως τῆς Φινλανδίας. Ὁ πληθυσμὸς τῶν παραχωρουμένων περιφερειῶν ἀνέρχεται εἰς 500.000 ἀτόμων. Τρεῖς μεγάλα πόλεις τῆς Φινλανδίας περιέρχονται εἰς χεῖρας τῶν Ρώσων, τὸ Βιϊπούρι μετὰ 80.000 κατοίκους, τὸ Κελεχόλμ (Κακιάλμ) μετὰ 6.000 κατοίκους καὶ τὸ Σορταβόλα μετὰ 5.000 κατοίκους. Εἰς μίαν περιφέρειαν, βορείως τῆς λίμνης Λαντόγκα, ἔχουν ταφῇ ὑπὸ τὰς χεῖρας 50.000 πτώματα Ρώσων. Τὰ πτώματα αὐτὰ ἀποτελοῦν κίνδυνον διὰ τὴν ὑγίαν τῆς περιφέρειας, ἡ ὁποία μετὰ τὴν θῆξιν τῶν χιόνων θὰ ἔχη τὴν δὲν ἀπαιτοῦν νεκροταφείου. Εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Καρελίας, ὁποία ἔχει παρεχωρήθῃ εἰς τούς

ἐπὶ τῆς τελείας ἀδύνατον εἰς τούς ἐκ τῶν περιφερειῶν τούτων ἀπελθόντας πληθυσμούς, νὰ ἐπιστρέψωσι ὅπως παραλάβωσι τὰ ἀπαιτήματα τῶν.

Εἰς τούς ἤδη ἀπομακρυνόμενους ἐκ τῶν ἀνωτέρω περιφερειῶν, ἐπετράπη νὰ παραλαμβάνουν μεθ' ἑαυτὸν τρόφιμα διὰ πέντε ἡμέρας.

Πολλὰ αὐτοκίνητα μεταφέρουνται ἐκ Σουηδίας τρὸς μὰ ἀναμένοντα νὰ φθάσωσι ὁμηγερον εἰς Φινλανδίαν. Τὸ τρίτον ὑγειονομικὸν συνεργεῖον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποσταλῇ ἐκ Νορβηγίας, ὅπως παρασχεῖ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ εἰς τούς τραυματίας πολέμους, μέχρι τοῦ πρῶτου Σεπτεμβρίου δὲν ἔχη συμπληρωθεῖ τὰς προετοιμασίας διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ εἰς Νορβηγίαν.

ΗΡΧΙΣΕΝ Η ΕΚΚΕΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΪΠΟΥΡΙ

Ἡ πρώτη ὁμάς τῶν κατοίκων τοῦ Βιϊμποργκ (Βιϊπούρι) ἀνεχώρησε σήμερον ἐκ Ἑλσινκι, ὅπως μεταβῇ καὶ ἀποκομίσῃ ὅσα αἱ καὶ οἱ εἶχον ἐγκαταλείπει πρὸς τὴν καταστροφῇ.

tiin, että "suomalaiset ovat asemiensa herroja". 17.2.1940 Dogánis kirjoitti Vradinissa, että "ensimmäisen Mannerheim-linjan tärkeimmät kohdat on vallattu" ja että "Summan jälkeen tilanne on kriittinen mutta ei toivoton."

Suomalaisten menestys Laatokan-Karjalassa sai paljon huomiota, mikä todennäköisesti oli pitkälti Suomen tiedotustoiminnan tulosta. Etenkin 18. divisioonan saartamisesta kirjoitettiin näkyvästi. Dogánis totesi tämän vahvistaneen Suomen kansan moraalialia ja sen uskoa mahdollisuuksiinsa". Grigoriádis korosti, että "saartaminen suoritettiin niin, että suomalaisille koituneet tappiot jäivät hyvin pieniksi, mikä on erityisen tärkeää". Toisaalta hän kirjoitti Karjalan kannaksen vaikeasta tilanteesta ja koko Mannerheim-linjalle laajenevasta erittäin ankarasta hyökkäyksestä. Vaikka Laatokan-Karjalan taistelut saivatkin paljon huomiota, kirjeenvaihtajien uutissanomista ilmeni selvästi, että varsinainen taistelu käytiin Karjalan kannaksella, jota kutsuttiin "Suomen portiksi". Helmikuun loppupuolella Kathimerinissä todettiin, että "tilanne Karjalan kannaksella ei ole suotuisa suomalaisille" ja viitattiin venäläisten valtavaan sotakalustoon ja neuvostoilmavoimien ankariin sotatoimiin. Karjalan kannaksen todettiin olevan ainoa alue Suomessa, missä on varteenotettava tieverkosto ja liikenneyhteydet. Monien muiden kirjeenvaihtajien tavoin Dogánis ja Grigoriádis vertasivat Neuvostoliiton hyökkäystä Kannakselle saksalaisten hyökkäykseen Verduniin ensimmäisen maailmansodan aikana.

TAISTELU VIIPURISTA: "IKUISEN SANKARILLISUUDEN SYMBOLI"

Viipurin puolustus oli elävän huomion kohteena. Alkuun lehdissä korostettiin, että venäläiset ovat Viipurin edustalla ja taistelevat jäällä. Koiviston luovuttamisesta kirjoitettiin erikseen. Helmikuun viimeisinä päivinä Dogánis kirjoitti Viipurin häviön olevan väistämätön, sillä venäläiset ovat kolmen kilometrin päässä. Maaliskuun alussa hän totesi, että suomalaisten tilanne Viipurin kaupungissa on masentava. Hän kertoi Saksan konsulaatin tuhoutuneen kokonaan, ja **Hitlerin** kuvien olevan siroteltuna kaduilla. Viipurissa henkilökohtaisesti käynyt Grigoriádis vertasi kaupungin tilannetta Madridin tilanteeseen Espanjan sisällissodassa, ja totesi että "eiliseen saakka suoma-

laiset pitivät mahdollisena, että Viipurista tulisi uusi Madrid, mutta nyt kylmaverisesti tilannetta arvioivien sotilaspiirien mukaan kaupungin puolustajat eivät enää pysty vastustamaan venäläisten hirvittävää tulta maalta ja ilmasta". Samalla suomalaisten vastarinta ja yksittäisten suomalaisten sankarillisuus sai paljon huomiota osakseen, erityisesti Dogánisin eeppeissä kirjoituksissa. Hän puhui "titaanien taisteluista" ja totesi, että molemmat joukot taistelevat urheasti tuuma tuumalta. Hän kutsui Viipuria "marttyyrikaupungiksi" ja "ikuisen sankarillisuuden symboliksi". Grigoriádis puhui vuorotellen "marttyyri-kaupungista", "Viipurin palavasta helvetistä" ja "Pohjolan Verdunista".

Helmi-maaliskuun vaiheessa Dogánis ja Grigoriádis totesivat toistuvasti tilanteen olevan kriittinen, ja että ilman ulkomaista apua vaara on suuri, että Suomi joutuu alistumaan. Molemmat kirjoittivat suomalaisten taisteluhalista ja päättäväisyydestä, mutta totesivat myös Suomen armeijan olevan "aivan uupunut" ja kertoivat vuonna 1896 syntyneen reservin liikekannallepanosta. Helmikuun lopulla Dogánis puhui "sankarillisesti puolustautuvista väsymättömistä, pienistä heikoista Suomen joukoista", ja maaliskuun alussa "raihneista Suomen joukoista, joiden ponnistelut ovat yli-inhimilliset". Grigoriádis totesi, että "sankarillinen vastarinta maksaa suomalaisille paljon verta" ja että "suomalaisten tappiot Karjalan kannaksen taisteluissa ovat raskaat". Maaliskuun ensimmäisellä viikolla Dogánis totesi suomalaisten viranomaisten ilmoittaneen Suomen armeijan tilanteen olevan vaikea ja vastarinnan voiman vähentyneen. Grigoriádis kirjoitti, että kaikkien analyysien johtopäätökset ovat pessimistisiä. Kaiken kaikkiaan kirjeenvaihtajien näkemys suomalaisten joukkojen kunnosta sodan lopussa vastasi pitkälti **Lasse Laaksosen** esiin tuomaa ja nykyään vallitsevaa käsitystä.⁵

Toisaalta kirjeenvaihtajat kirjoittivat myös Neuvostoliiton loppumattomasta reservistä ja ylivoimaisesta mies- ja materiaalmäärästä. He puhuivat "valtavista venäläisistä joukoista" jopa "jättiläisjoukoista". Sotakalustoa erityisesti tarkastellut Grigoriádis puhui myös "teräshirviöistä", "valtavasta teräsmassasta" vieläpä "jättiläismäisestä sotakalustosta". Karjalan kannasta hän kutsui "aikamme suurimmaksi panssarivau-
nujen taistelukentäksi".

Tutkimustyöhomini olen saanut rahoitusta Niilo Helanderin säätiöltä, Ella ja Georg Ehrnroothin säätiöltä sekä Suomen Ateenan-instituutin säätiöltä, joille esitän kiitokseni. ■

FT Kira Kaurinkosken tutkimus *Kreikka ja Suomen talvisota. Pohjolan sankarikansa Kreikan lehdistössä (1939–1940). Kreikkalaisten sotakirjeenvaihtajien uutis-sanomat julkaistaan Suomen Ateenan-instituutin toimesta vuoden 2009 lopulla.*

LORPUVIITTEET

¹ M. MARTZOUKOU, 2004, 108–109.

² R. PELTOVUORI, *Saksa ja Suomen talvisota*, Helsinki 1975.

³ J. NEVAKIVI, *Apu jota ei annettu. Länsivallat ja Suomen talvisota*, Helsinki 2000, 44; O. VEHLÄINEN, *Finland in the Second World War. Between Germany and Russia*, Palgrave 2002, 52.

⁴ Tässä viitataan Ison-Britannian viralliseen kanttaan ja sitä heijastaviin lehtiin.

⁵ L. LAAKSONEN, *Todellisuus ja harhat, Kannaksen taistelut ja suomalaisen joukkojen tila talvisodan lopussa 1940*, Helsinki 2005, 536.

VRADINI 13.3.1940: TULI SEIS! SOITIVAT TORVET TÄNÄÄN KESKIPÄIVÄLLÄ SUOMESSA.

ΕΡΕΥΝΗΤΗ

ΜΕΤΑ 104 ΗΜΕΡΩΝ ΦΟΒΕΡΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

ΠΑΣΑΤΕ ΠΥΡ! ΣΑΛΠΙΖΟΥΙ ΗΜΕΡΟΝΤΗΝ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΙ ΔΙ ΣΑΛΠΙΓΓΕΣ. ΕΙΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΝ

Τό έπισυναφθέν εις τήν ρωσοφινλανδικήν συνθήκην ειρήνης πρωτόκολλον όρίζει ότι, σήμεραν τήν 12^{ην} μεσημβρινήν καταπαύουν αι έχθροπραξίαι και τά αντίπαλα στρατεύματα άποσύρονται όλην χιλιόμετρα. — Ή έγκατάστασις εις τά νέα σύνορα. — Ό Ρύτι έπιστρέφει εις Έλσίνκι. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΩΣ ΟΑΣΥΝΑΦΗ ΜΕΤΑΞΥ ΡΩΣΙΑΣ-ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

ΑΝΑΚΙΝΕΙΤΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ, 13 Μαρτίου (13, τα.) — Καί έπισυναφθέντων τών ρωσοφινλανδικών συνθηκών εις τήν συνθήκην ειρήνης, άπό τής μεσημβρίας τής σήμερος όδοι αι διόδοι εις τήν ειρήνην άποκαλύπτουν τήν άποκατάστασιν τής Ελλάδος. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

Ο Πότλιν, τής τής Πότλιν κ. Κέλλο

Τό Πρωτόκολλον άποκαλύπτει ότι, σήμεραν τήν 12^{ην} μεσημβρινήν καταπαύουν αι έχθροπραξίαι και τά αντίπαλα στρατεύματα άποσύρονται όλην χιλιόμετρα. — Ή έγκατάστασις εις τά νέα σύνορα. — Ό Ρύτι έπιστρέφει εις Έλσίνκι. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

ΑΓΓΛΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ, 13 Μαρτίου (13, τα.) — Οί Άγγλοι τής σήμερος άποκαλύπτουν τήν άποκατάστασιν τής Ελλάδος. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΙΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ, 13 Μαρτίου (13, τα.) — Οί Άγγλοι τής σήμερος άποκαλύπτουν τήν άποκατάστασιν τής Ελλάδος. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Πατήρ και πρόδρομος

Τό σμυκάριον τής Έλληνικής Έστιας τής σήμερος άποκαλύπτουν τήν άποκατάστασιν τής Ελλάδος. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

Τό Πρωτόκολλον άποκαλύπτει ότι, σήμεραν τήν 12^{ην} μεσημβρινήν καταπαύουν αι έχθροπραξίαι και τά αντίπαλα στρατεύματα άποσύρονται όλην χιλιόμετρα. — Ή έγκατάστασις εις τά νέα σύνορα. — Ό Ρύτι έπιστρέφει εις Έλσίνκι. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

Τό Πρωτόκολλον άποκαλύπτει ότι, σήμεραν τήν 12^{ην} μεσημβρινήν καταπαύουν αι έχθροπραξίαι και τά αντίπαλα στρατεύματα άποσύρονται όλην χιλιόμετρα. — Ή έγκατάστασις εις τά νέα σύνορα. — Ό Ρύτι έπιστρέφει εις Έλσίνκι. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

Τό Πρωτόκολλον άποκαλύπτει ότι, σήμεραν τήν 12^{ην} μεσημβρινήν καταπαύουν αι έχθροπραξίαι και τά αντίπαλα στρατεύματα άποσύρονται όλην χιλιόμετρα. — Ή έγκατάστασις εις τά νέα σύνορα. — Ό Ρύτι έπιστρέφει εις Έλσίνκι. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

Τό Πρωτόκολλον άποκαλύπτει ότι, σήμεραν τήν 12^{ην} μεσημβρινήν καταπαύουν αι έχθροπραξίαι και τά αντίπαλα στρατεύματα άποσύρονται όλην χιλιόμετρα. — Ή έγκατάστασις εις τά νέα σύνορα. — Ό Ρύτι έπιστρέφει εις Έλσίνκι. — Αι λεπτομέρειαι τής ύπογραφής και τών όρων τής συμφωνίας. — Τό Χαβάς μεταδίδει ότι δέν άποκλείονται τά άπρόοπτα άρνήσεως τής Βουλής και παραίτησεως τής κυβερνήσεως. — Άπογοήτευσις έν Άγγλϊα. — Ίκανοποίησης έν Γερμανίᾳ.

MELLAKOITSIJOIDEN POLTTAMA PANKKIKONTTORI. (LÄHDE: WIKIMEDIA COMMONS.)

MARTTI LEIWO

Väkivaltainen talvi Ateenassa

Lupasin kirjoittaa Ateenan ja Kreikan kaaoksesta: mellakoista, mielenosoituksista, kulkueista, poliisista, kaikesta surusta ja silmittömästä rikkomisesta. Miten tällaiset lupaukset toteutetaan? Kirjoitanko 15-vuotiaan lapsen kuolemasta, hänet ampuneen poliisin ylimielisyydestä ja valehtelusta. Sitten voisin lisätä juttuun pidätetyn poliisiin asianajajankin valehtelun ja viranomaisten haluttomuuden julkistaa ruumiinavauksen tuloksia. Tähän reportaasiin sopisi hienosti kuvaksi keskustan yliopistorakennuksen seinässä roikkunut valtava pilakuva syytetyn asianajajasta.

TOISAALTA VOISIN kirjoittaa rikotuista ja poltetuista pankeista, posteista ja kaupoista, tuhoista kaduista. Asioista, jotka pitivät illat sisällä.

Tai ehkä olisi syytä painottua poliittiseen taustaan, syihin ja niiden seurauksiin, Kreikan taloudellisiin vaikeuksiin, ihmisten pieniin palkkoihin, sairaaloiden kalusto- ja tutkimuslaitevajauksiin. Mutta enhän saisi unohtaa koululaitoksen ja yli-

opistojen epätoivoa, pakollisia uudistuksia, ja sitä, että tammikuussa Ateenan yliopistossa ei ollut keinoa, jolla yksittäinen laitos olisi voinut kutsua kokoon kokouksen, jossa olisi voitu päättää yhteistyöstä Suomen Ateenan-instituutin kanssa. Niin siis miten tällaiset lupaukset toteutetaan?

Jouluaaton aattona kodin ulkopuolella pamahti ja kuului äkillistä huutoa ja kovaa meteliä..

“Tuokaa vettä”, nainen huusi. Pidimme ikkuna-luukut tiukasti kiinni ja vähitellen hiljeni. Aamulla menimme ulos pakolliset roskapussit kainalossa ja huomasimme, että talon kulman roskalaatikot olivat sulaneet ja viereinen auto oli poltettu. Näin lähelle mekin osuimme kaaosta, yhden autiotalon päähän tulipalosta.

Mutta miksi ihmeessä poliisin piti tappaa lapsi? En jaksaa uskoa, että tuho olisi ollut sellainen kuin nyt oli, vaikka talvi olisi ollutkin vaikea ja täynnä mielenosoituksia. Ei lapsia ammuta, vaikka ne vähän lällättelisivät ja heittelisivät kiviä.

Tunnin kuluttua ampumisesta Ateena oli kadulla - tuhannet ihmiset vaativat poliisia vastuuseen. Poliisi sanoi ampuneensa ilmaan ja luoti oli kimmoke... Tarvitseeko lapsia pelotella ampumalla ilmaan? Suomi juhli muuten samana päivänä itsenäisyyttään. Seuraavana päivänä Ateenassa oli täysi kaaos, joka levisi nopeasti koko Kreikkaan. Joulukuun 7. ja 8. päivänä TV

seurasi tilannetta reaaliajassa ja katsoimme keskustan liekkimerta. Samat kuvat huppupäisistä nuorista heittelemässä kiviä ja polttopulloja olivat tuttuja Palestiinasta.

Mihin toimiin hallitus ryhtyi? En halua spekuloida, en tiedä. Joka tapauksessa TV lakkasi lähettämästä reaaliaikaista kuvaa. Itse asiassa uutisointi ja kuvaleikkeet olivat minimaalisia TV:ssä tämän jälkeen. Joku kävi piilottamassa nettikameran Síntagma-aukiolle, ja katselimme kotona netistä tapahtumia parlamentin edessä. Ateenalaisten vihaama mellakkapoliisi MAT oli selvästi ohjeistettu. He ampuivat kemikaaleja ja kyynelkaasua varastonsa tyhjiksi. Kaupunki haisi kaasulle ja kyyneleet tulivat silmiin myös päivällä. Nuoret intoutuivat rikkomaan ja polttamaan kaiken eteen tulevan, myös poliiseja poltettiin. Tunnukseksi muodostui huppu tai moottoripyörän kypärä. Tragikoomisinta jälkiselvittelyissä on ollut se, että hallitus kriminalisoi lailla hupun käytön.

SAVUAVA KAUPPA ALEKSANDRAS-KADULLA INSTITUUTIN ASUNTOLAN LÄHETTYVILLÄ. (LÄHDE: WIKIMEDIA COMMONS.)

AUTOBARRIKADEJA STOURNARI-KADULLA. (LÄHDE: WIKIMEDIA COMMONS.)

Milloin tämä loppuu, kysyttiin, kun kuukausi oli jatkettu. Vastasin eräässä haastattelussa, että se loppuu viimeistään, kun tulee kuuma, ja nyt onkin rauhallista. Mutta syksyllä jatketaan, kun ilmat taas viilenevät.

Päästäänkö tällä johonkin? Ainakin se osoitti sen, että ateenalaiset tukevat ja myös sietävät mielenosoituksia, jotka estävät normaalin elämän, jos ne kohdistuvat poliisiviranomaiseen. Mutta kun tavallisen ihmisen omaisuutta aletaan rikkoa, on mitta täysi. Näin kävi nyt, ja täällä ollaan järkyttyneitä. Lisäksi syntyi erilaisia hyvin organisoituneita terrorijärjestöjä, jotka tekevät iskuja poliisia ja mediaa vastaan. Avoimessa kirjeessä Ta Néa -lehdelle yksi ryhmittymä ilmoitti aikovansa tappaa toimittajia ja poliiseja.

Talven katastrofin seuraukset ovat valtavat niin taloudellisesti kuin henkisesti. Niiden korjaaminen ja samalla valoisien viestien vaihtaminen on heikot signaalit ovat vielä kaukana edessä. Mutta kaikestahan Kreikka selviää.

Kirjoittaja on Suomen Ateenan-instituutin johtaja.

ΚΑΑΝΝΟΣ ΤΑΠΕΤΥΝ ΠΟΓΑΝ ΚΥΟΛΙΝΠΑΙΚΑΛΕ ΠΥΣΤΥΤΕΤΥΝ ΤΑΥΛΥΝ ΤΕΚΣΤΙΣΤΑ:
*ΤΑΣΣΑ ΣΑΜΜΥΙ ΣΥΥΤΤΟΜΑΝ 15-ΥΟΥΤΙΑΑΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΡΙΓΟΡΟΠΥΛΟΣΙΝ ΛΑΡΣΕΝΟΜΑΙΝΗ ΗΜΥΙ ΟΥΛΥΚΥΚΥΥΝ 6. ΠΑΙΥΑΝΑ 2008
 ΥΛΙΜΙΕΛΙΣΤΕΝ ΜΥΡΗΑΑΓΙΕΝ ΛΥΟΤΕΙΗΙΝ. ΚΥΥΑ: ΚΙΜΜΟ ΚΟΥΑΝΕΝ.*

ΟΣΙΤΤΑΙΝ ΠΟΛΤΕΤΤΥ ΑΥΟΤΥ ΙΑ ΡΟΣΚΑΛΑΑΤΙΚΚΟ ΑΙΥΑΝ ΣΥΟΜΕΝ ΑΤΕΕΝΑΝ-ΙΝΣΤΙΤΥΤΙΝ ΟΥΟΤΑΓΑΝ ΑΣΥΝΝΟΝ ΒΙΕΡΕΣΣΑ. ΚΥΥΑ: ΜΑΡΤΤΙ ΛΕΙΥΟ.

Parthenonin veistosten palauttamiskomitea ja Parthenon-seminaari Helsingin yliopiston juhlasalissa

Vuonna 2008 Suomeenkin päätettiin perustaa Parthenonin veistosten kansallinen palauttamiskomitea. Tällä hetkellä komiteoita toimii jo 17 maassa. Kreikan suurlähetystön suosiollisella tuella suomalaisen komitean toiminta on päässyt hyvään alkuun.

BRITISH MUSEUMIIN päätyneiden marmoreiden tarina on pitkä ja tunnettu, ja tässä *Helikonin* numerossa sitä selostaa ansiokkaasti dos. **Leena Pietilä-Castrén**. Kreikkalaiset itse ovat puhuneet veistosten palauttamisen puolesta jo pitkään (monet varmasti muistavat kulttuuriministeri **Melina Merkourin** antaumuksellisen työn marmoreiden puolesta), mutta vuosien varrella myös kansainvälinen yhteisö on antanut laajasti tukea Kreikan toiveille. Muiden muassa Unesco vuonna 1982 ja Euroopan parlamentti vuonna 1998 ovat vaatineet British Museumia neuvottelemaan veistosten palauttamisesta Ateenaan. Museo on kuitenkin pitänyt tiukasti kiinni oikeuksistaan ns. **Elginin** marmorien laillisenä omistajana.

On mahdollista, että tilanne lähitulevaisuudessa muuttuu, sillä British Museumia koskeva lainsäädäntö tulee ennen pitkää tarkastelun kohteeksi Britannian parlamentissa. Monet muut museot maailmalla ovat jo palauttaneet Ateenaan kokoelmiinsa kuuluneita pienempiä osia Parthenonin veistoksista. Äskettäin sekä Italia (Palmeron arkeologinen museo) että Vatikaani kunnostautuivat tässä suhteessa esimerkillisesti. Paineet kasvavat edelleen sikäli, että Ateenan Uusi Akropolis-museo on tarkoitus avata ja vihkiä käyttöön virallisesti ensi juhannuksena (20.6.). Museon suunnittelussa on alusta lähtien otettu huomioon Parthenonin veistoskokoelman esillepano.

Parthenonin veistosten palauttamiskomitea pyrkii toimillaan edistämään veistosten yhdistämistä yhdeksi kokonaisuudeksi. Komitean mielestä tämän mittaluokan kulttuuriperintö kuuluu alkuperäiseen yhteyteensä. Siksi olisi pyrittävä eri kokoelmissa säilytettävien veistosfragmenttien yhdistämiseen. Komitea haluaa myös painottaa, että Parthenonilla ja koko Akropoliilla on erityisasema eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Kreikan Tasavallan Presidentti **Karolos Papoulias** teki virallisen valtiovierailun Suomeen toukokuun alussa. Parthenonin veistosten palauttamiskomitea järjesti vierailun yhteydessä 6.5. 2009 Helsingin yliopiston suuressa juhlasalissa seminaariin, jota Presidentti Papoulias kunnioitti läsnäolollaan. Tilaisuuden pääpuhujia olivat Britannian marmorikomitean puheenjohtaja professori **Anthony Snodgrass** (Cambridge) sekä Ateenan Uuden Akropolis-museon rakennustoimikunnan johtaja professori **Dimitrios Pandermalis**. Tilaisuuteen oli saapunut n. 450 kuulijaa.

Presidenttien välisissä virallisissa neuvotteluissa asialistalla olivat myös Parthenonin marmorit.

Presidentti Papoulias kiitti suomalaista yhteisöä tuesta ja toiminnasta Parthenonin marmoriveistosten palauttamiseksi takaisin Kreikkaan. Presidentti **Halosen** mukaan palauttaminen ei ole helppoa, mutta hän ilmaisi vahvan tukensa hankkeelle: "Toivon, että löydetään keino saada ne takaisin. Entisenä lakimiehenä katson, että se ei ole ongelmatonta, mutta sanon kuitenkin avoimesti, että Kreikka on näiden kalleuksien kotipaikka."

En voi olla mainitsematta, että samana iltana Presidentinlinnassa järjestetyllä juhlaillallisella pitämässään puheessa Presidentti Halonen totesi suomalaisesta Kreikan kielen ja kulttuurin tutkimuksesta sekä Suomen Ateenan-instituutista mm. seuraavaa: "Kiinnostuksella Kreikan historiaa, kulttuuria ja kieltä kohtaan on Suomessa pitkät perinteet. Suomen Ateenan-instituutti on toiseksi vanhin Suomen ulkomailla toimivista instituuteista. Se viettääkin ensi vuonna 25-vuotisjuhlaan. Tiedeinstituutti toimii nykyisin laajalla rintamalla sekä antiikin että Bysantin ajan historian, kreikan kielen ja antiikin kirjallisuuden tutkimuksessa."

Vastauspuheessaan Presidentti Papoulias kiitti suomalaisia tahoja kiinnostuksesta kreikan kielen ja kulttuurin tutkimiseen mainiten puheessaan mm. "kreikan ja klassisten aineiden yliopistolliset oppitoulit ja etevät Kreikan kielen ja kulttuurin opettajat ja intellektuelit". Ateenan-instituutista Presidentti Papoulias lausui näin: "Perinnettä maidemme välisten kulttuurisuhteiden rikastamisessa on merkittäväällä tavalla vahvistanut Suomen Ateenan-instituutti. Kaksikymmentäviisivuotisen toimintansa aikana sillä on ollut runsaasti toimintaa Kreikan kulttuurin ja sen arkeologisen tutkimuksen saralla."

Parthenonin veistoksista puhuessaan Hänen Ylhäisyytensä Helleenien Tasavallan Presidentti Tohtori Karolos Papoulias viittasi kauniisti komiteaan muistuttaen, että sen "vahva tuki ponnisteluille tämän maalleni kuuluvan mittaamattoman arvokkaan kulttuurin palauttamiseksi liikuttaa jokaisen kreikkalaisen sydäntä".

Kirjoittaja on Kreikan kielen ja kirjallisuuden professori (HY) ja Parthenonin veistosten suomalaisen palauttamiskomitean varapuheenjohtaja (komitean pj. on ministeri **Ole Norrback**, ja sihteerinä toimii FL **Mika Rissanen**; ks. komiteasta tarkemmin: www.parthenon.fi.)

LEENA PIETILÄ-CASTRÉN

Parthenon ja sen marmorit

Vuonna 480 eKr. persialaiset tunkeutuivat Attikaan ja hävittivät sen aluetta ja rakennuksia mm. Ateenan Akropoliilla, jolla oli rakenteilla suurikokoinen temppeli kaupungin suojelusjumalattarelle, Athenelle. Voidakseen paremmin tulevana vuosina taistella persialaisia vastaan kreikkalaiskaupungit perustivat pian Deloksen meriliiton, johon parhaimmillaan kuului 150 jäsentä. Jäsenmaksuilla oli perimmiltään tarkoitus pitää yllä laivastoa merentakaiseen sodankäyntiin, mutta 450-luvulla liiton varat suunnattiin Ateenan jälleenrakentamiseen, josta olivat vastuussa pitkäaikainen demokratiapuolueen johtomies Perikles tukenaan niin ikään ateenalaissyntyinen kuvanveistäjä Feidias eräänlaisena kulttuuriministerinä. Akropoliin linnavuorelle kohosi parina seuraavana vuosikymmenenä porttirakennus Propylaia, sen viereen pieni Athene Niken temppeli voitonjumalattarelle, kukkulan pohjoislaidalle pohjakaavaltaan erikoislaatuinen Erekhtheion ja etelälaidalle suuri neitsytjumalattaren tyssija, Parthenon.

ATTIKAN jälleenrakennushanke oli vailla verta; se kokosi paikalle etenkin Peloponnesokselta ja saarilta kivimiehiä, rakentajia ja kuvanveistäjiä, jotka toimivat Feidiaan luoman taiteellisen kokonaisohjelman puitteissa. Parthenonia rakennettiin vuosina 447–438. Se edusti doorilaista tyyliä ja sen arkkitehteina toimivat **Iktinos** ja **Kallikrates**, jotka tarkkojen matemaattisten mittasuhteiden avulla loivat poikkeuksellisen rakennuksen, jossa pysty- ja vaakasuoria linjoja kevennettiin optis-

ten korjausten avulla. Se oli ensimmäinen manner-Kreikan kokonaan marmorista tehty tempelirakennus, ja sen kiviaines louhittiin läheiseltä Pentelikonin vuorelta Ateenasta koilliseen. Kyseessä on valkoinen ohuesti vaaleanharmasuoninen marmori, joka hapettuessaan muuttuu hunajankeltaiseksi. Siitä tehtiin suurelta osalta myös Parthenonin kuvakoristelu, joka sijoitettiin varsinaisen tempelirakennuksen ulkoseinän ylälaitaa kiertäneeseen jatkuvaan relieffiin,

PARTHENON VUODELTA 1765 VV. PARSIN PIIRROKSEN MUKAAN. VUODEN 1687 RÄJÄHDYKSEN JÄLKEEN RAKENNETTU MOSKEIJA NÄKYVÄ HYVIN PYLVÄIDEN VÄLISTÄ. (LÄHDE: JEFFREY M. HURWIT, *THE ATHENIAN ACROPOLIS*, CAMBRIDGE 1999, KUVA 240.)

temppekirakennusta ympäröivän pylväshallin palikstossa olleisiin metooppilaattoihin ja päätykolmioveistoksiin. Metooppilaattojen kaksintaistelukuvaukset esittivät mytologisia taisteluita, kuten amatsonien, giganttien, troijalaisten, lapiittien ja kentaurien käymiä taisteluita, ja 160 metriä pitkässä friisissä lienee kuvattu panathenaia-juhlaa, jota vietettiin kaupungin suojelusjumalattaren, Athene Poliaan, kunniaksi erityisen suurin juhallisuuksin joka neljäs vuosi. Kulkuekuvaus lähti liikkeelle temppekirakennuksen lounaiskulmasta, ja kiersi pohjoisen ja eteläisen pitkän sivun poikki kahtena osana, jotka kohtasivat lyhyellä itäisivulla. Siinä tapahtumat kuvasivat – tavanomaisimman tulkinnan mukaan – panathenaia-juhlan huipennusta eli uuden koruompeleisen peplosvaatteen tuomista Athene-jumalattarelle viereiseen Erekhtheioniin. Päätykolmioissa oli Feidiaan itsensä tekemiksi arvellut taustastaan täysin irti olleet veistokset, jotka länsipäädyssä esittivät Athenen ja merenjumala Poseidonin taistelua Ateenan kaupungin herruudesta, ja itäpuolella Athene-jumalattaren syntymistä isänsä Zeuksen päästä. Temppekin sisätilassa oli Feidiaan tekemä 11,5 metriä korkea, sotisovassa seisova Athene norsunluusta ja kullasta. Se tunnetaan sekä erilaisista osakopioista ja pienoismalleista että kirjailijoiden kuvauksista.

Akropoliin rakennukset säilyivät selalaisinaan myöhäisantiikin aikaan saakka. Varhaiskristillisellä ajalla, viimeistään 500-luvulla, Parthenon muutettiin yhdeksi Ateenaan syntyneen kristillisen seurakunnan pyhäköistä siten, että sisäänkäynti vaihdettiin pakanallisille kulttirakennuksille ominaisesta itäpäästä

läniselle lyhyelle sivulle, ja neitsyt Mariankirkoksi muutetun rakennuksen itäpäähän tehtiin puolipyöreä apsis sekä paikka alttarille. Tässä yhteydessä lähinnä rakennuksen itäpääty koki vaurioita. Kun Parthenon tällä tavoin oli jatkuvassa käytössä – Ateenan piispat mm. asetettiin siellä virkaansa –, se säilyi hyvässä kunnossa. Kaupungin joutuminen osmanihallinnon alaisuuteen toi Parthenoniin sikäli muutoksia, että siitä tuli nyt moskeija, jolla oli oma minareettinsakin. Se ja kaupungin muut minareetit on kuvattu ranskalaisen markiisi **De Nointelin** Ateenan-vierailun yhteydessä vuonna 1674 tehdyssä suurikokoisessa

öljymaalauksessa, joka on pitkäaikaislainassa Chartresin kaupungilta Ateenan kaupunginmuseossa, Klafthmonos-aukiolla.

Parthenonin ja sen marmorikoristelun kannalta kohtalokas hetki koettiin vuonna 1687, jolloin venetsialaiset piirittivät kaupunkia. Turkkilainen varuskunta oli joutunut siirtämään ruutivarastonsa alkuperäisestä säilytyspaikasta Propylaiasta Parthenoniin, ja kun venetsialaisten kenraalin **Francesco Morosinin** Pnyks-kukkulalle keskittämä tykistö osui ruutivarastoon, vaurioituivat eritoten sekä temppekin kattorakenteet ja cella että peristyylipylväikön pitkät sivut. Parthenonissa tapahtunut räjähdys on näyttävästi kuvattu vähän myöhemmissä venetsialaisdokumenteissa.

LORD

ELGIN.

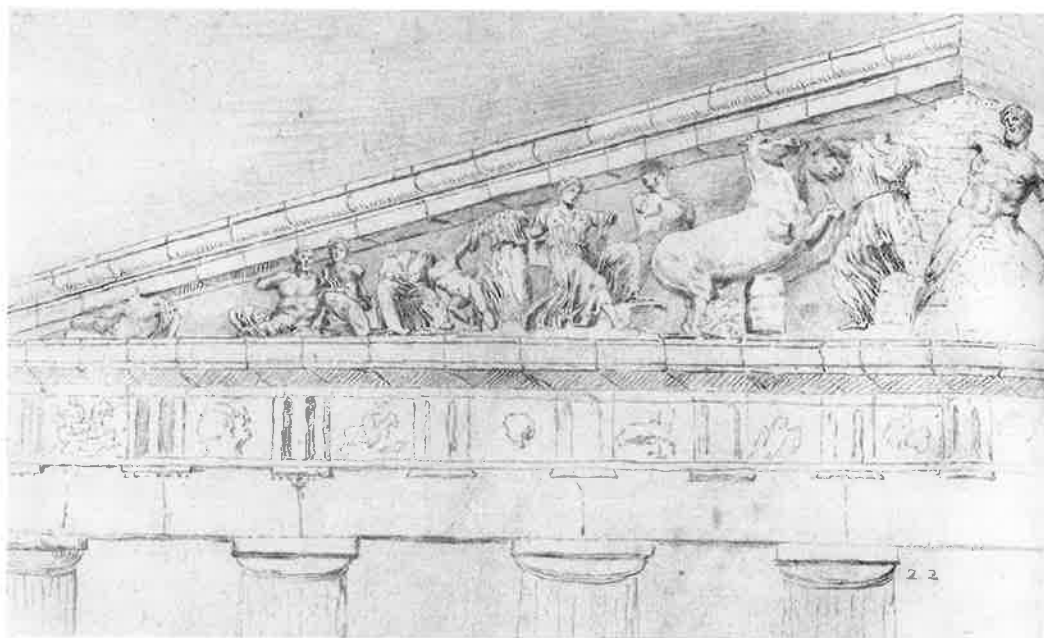
Parthenonin rakennusosia, veistoksia ja reliefejä virui nyt maassa enemmänkin, mutta pieni moskeija rakennettiin sen sisään, kuten länsimaisten taiteilijoiden paikalla maalaamat akva-rellit osoittavat.

Läntisessä Euroopassa oli tuolloin jo pitkään tunnettu kiinnostusta antiikin maailman raunioihin. Ranskalaisen **Jacques Carreyn** Parthenonin päätykolmioista tekemät luonnokset vuodelta 1764 ovat arvokas lähde rekonstruoitaessa Morosinin tykistötulesta pelastuneiden veistosten alkuperäistä sijoituspaikkaa. Englantilainen Society of Dilettanti puolestaan lähetti Ateenaan vuosiksi 1751–1754 kaksi arkkitehtia, **James Stuartin** ja **Nicolas Revettin**, jotka myöhemmin julkaisivat teoksensa Ateenan antikviteeteista. Monien mielestä ei pelkkä säilyneen dokumentointi riittänyt, vaan raunioalueet oli pelastettava enemmältä välinpitämättömyydeltä ja marmoriosat joutumasta kalkinpoltoon. Suoranainen ahneuskin saattoi olla motiivina, kun antiikkisten rakennusten osia ruvettiin irrottamaan ja siirtämään laillisesti tai laittomasti pois alkuperäisiltä sijoiltaan. Konstantinopolissa Ison-Britannian suurlähettiläänä vuosina 1799–1803 toiminut **Thomas Bruce** eli lordi **Elgin** (1766–1841) oli saanut luvan vapaasti liikkua linnavuoren alueella, piirtää ja ottaa kipsimalleja sekä asettaa paikalle tikkaita ja kaivaa maata antiikkisten perustusten löytämiseksi ja jopa viedä mukanaan

veistoksia tai piirtokirjoituksia. Nähdessään hävityksen tilan Akropoliilla hän venytti lupakirjansa myöntämiä oikeuksia ja päätyi irrottamaan sekä arkkitehtonisia osia että veistoksia pääpainoisesti Parthenonista mutta muistakin Akropoliin rakennuksista. Ne kuljetettiin pitkähkön ajanjakson kuluessa 1802–1811 meritse Lontooseen, jonne Elgin itse selvisi Euroopan sotien läpi vuonna 1806.

Lontoossa marmorit herättivät välittömästi suurta huomiota. Monet pitivät niiden tuomista todellisena kulttuuriskandaalina, ja tuolloin syntyi käsite elginismi merkitsemään varsinkin vähävaraisempaan maahan kohdistuvaa kulttuurivandalismia. Lordi Elgin piti marmoreitaan näytteillä yksityisesti eri puolilla Lontoota, samalla kun pyrki myymään ne rahapulassaan British Museumille. Lopulta vuonna 1816 kauppa toteutui, sen jälkeen kun marmorien hankintaa ja Lontooseen siirtämisen laillisuutta oli perusteellisesti parlamentin alahuoneessa pohdittu. Marmorit asetettiin välittömästi näytteille, vuonna 1962 museoon valmistui niitä varten Duveen Gallery.

Vuosina 1822–1826 Parthenonissa toimi koulu kreikkalaistytöille, joiden isät taistelivat maan vapaussodassa, ja Ateenan tultua itsenäistyneen Kreikan pääkaupungiksi 1833 koko Akropoliista tuli uuden itsenäisen valtion symboli. Parthenonin sisällä ollutta pientä moskeijaa käytettiin lin-

PARTHENONIN LÄNSIPEDIMENTTI JAQUES CARREYN PIIRROKSEN (1764) MUKAAN. (LÄHDE: B.F. COOK, *THE ELGIN MARBLES*, LONDON 1984, 40.)

navuoren ensimmäisenä museona aina vuoteen 1844. Kreikkalaiset arkeologit tutkivat perusteellisesti koko Akropoliin alueen, ja tässä yhteydessä myöhempi rakennuskanta ja maakerrokset poistettiin, jolloin näkyville jäi tänäkin päivänä luonteenomainen karu peruskallio. Antiikin maailmassa tilanne oli aivan toinen; silloin rakennuksia ympäröivät pensaat ja puista ainakin Athenen pyhä oliivipuu, joiden lomaan oli asetettu mm. lukuisia piirtokirjoituksia ja veistoksia ateenalaisten votiivilahjoina.

Vuodelta 1839 peräisin olevassa valokuvassa Parthenon on ankea ilmestys riekaleina olevine pitkien sivujen pylväikköineen. Vuonna 1894 voimakas maanjäristys ravisutti Akropolista, ja kohta sen jälkeen alkaneet ja aina 1930-luvulle jatkuneet restaurointitoimet olivat koitua rakennuksen kohtaloksi, kun rakennusosien kiinnitykseen käytetyt metalliosat rupesivat korroosion vaikutuksesta hajottamaan marmoria. Vuonna 1977 perustettiin komitea Akropoliin rakennusten säilyttämiseksi; nykyaikaisten menetelmien ja merkittävän asiantuntijajoukon tiedoilla ja taidoilla säilyneet rakennusosat pyrittiin sijoittamaan alkuperäisille paikoilleen ja korvaamaan puuttuvat osat uusilla Pentelikonin marmorin kappaleilla. Ajan myötä niiden väri tulee muuttumaan niin, ettei eriaikaisia osia enää juuri voi havaita.

Ensimmäinen varsinainen museorakennus valmistui kukkulan kaakkoiskulmaan 1874 ja sen laajennus 1950-luvulla. Museo rakennettiin peruskallioon ja näkymättömiin siten, että sen katto ei juuri nouse esille linnavuoren profiilista. Kreikkalaiset ja joukko englantilaisia ovat 1980-luvun alkupuolelta lähtien vaatineet Parthenonin marmoreiden, toisin sanoen lordi Elginin viemien

marmoriveistosten ja arkkitehtonisten osien palauttamista alkuperäisille sijoilleen. Alkuvaiheessa se ei näyttänyt käyvän päinsä, koska marmorit eivät olisi mitenkään mahtuneet jo muutenkin ahtaaseen vanhaan museoon. Kreikkalaiset rupesivatkin suunnittelemaan uutta Akropolis-museota, jonka tiimoilta ennätettiin lopulta käydä neljä arkkitehtikilpailua. Kaksi ensimmäistä eivät olleet realistisia, koska niiden aikaan ei museolle ollut vielä osoitettu toteutuskelpoista paikkaa kaupungissa. Tontiksi valikoitui lopulta Suomen Ateenan-instituutin naapuritontti Makrijannin kaupunginosassa ja itse Akropolis-kukkulas-ta etelä-kaakkoon. Kansainvälisessä kilpailussa vuonna 1991 voiton veivät italialaiset arkkitehdit **Manfredi Nicoletti** ja **Lucio Passarelli**. Museohanketta pidettiin sen puitteissa yllä aina 1990-luvun loppuun, jolloin italialaissuunnitelmasta kuitenkin luovuttiin. Noihin aikoihin olivat vireillä myös Ateenan metron kaivaukset, ja museolle varatulla tontilla Akropoliin loivassa etelärinteessä tuli päivänvaloon runsaasti eriaikaisia rakenteita. Viimeiseksi jääneessä kutsukilpailussa voiton peri sveitsiläinen **Bernard Tschumi**, apunaan kreikkalainen **Mikhalis Fotiadis**.

Syksyllä 2007 valmistunut museo levittäytyy sille varatun tontin etelälaitaan, koilliskulmassa on 1800-luvun lopulta oleva sotilassairaala, joka on viime vuosikymmenet toiminut Akropoliin restaurointikeskuksena. Itse museo on tuettu suurten betonipylväiden varaan siten, että sen alapuolella olevat eriaikaiset rauniot jäävät näkyviin. Lasipintaisen museorakennuksen ylimmässä osassa on Parthenonin mittainen tila, jonne marmoreita Lontoosta nyt odotellaan. Palautuksen venyessä ja kreikkalaisten vaatimusten käytyä

yhä äänekkäämmiksi itse museorakennus kasvoi kokoa viimeiseen ja voitaneeseen suunnitelmaan asti. Hyvin suurikokoisena se kohoa alueella, jolle on ominaista sekä uusklassiset rakennukset että modernien kerosalojen pitkät parvekerivistöt värikäine markiiseineen. Museo otetaan tällä tietämällä virallisesti käyttöön kesäkuun loppupuolella. ■

Artikkeli perustuu kirjoittajan 22.4. SAIY:lle pitämään esitelmään *Elginin marmoreista Parthenonin marmoreiksi*.

UUSI MUSEO DIONYSOKSEN TEATTERIN YLÄRIVILTÄ KATSOTTUNA. KUVA: VESA VAHTIKARI.

UUSI MUSEO MAKRIJANNI-KADUN PUOLELTA HUHTIKUUSSA 2009. KUVA: VESA VAHTIKARI.

ELGININ MARMORIT ESILLÄ LONTOOSSA VUONNA 1819. A. ARCHERIN MAALAUUS. (LÄHDE: B.F. COOK, *THE ELGIN MARBLES*, LONDON 1984, 67.)

Epigrammeja mitatta ja mittaan

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton syksyn 2008 mittaan järjestämä seminaarisarja ”Mitta mitasta” osoitti, että mitallisen runouden mitallista suomentamista pidetään jälleen varteenotettavana vaihtoehtona mitattomalle tulkinnalle.

OLINHAN SIELLÄ MINÄKIN – *et in Helicone ego* – ja johdattelin kokonaisen iltapäivän kahtakymmentä ammattisuomentajaa antiikin runomittojen maailmaan.

Yhtenä esimerkkiryhmänä olivat antiikin epigrammit, kivirunot, ja niiden rikas myöhempi traditio. Otin lähtökohdaksi suomennosvalikoiman *Hautojen lauluja* (suomentaneet **Arto Kivimäki, Erkki Sironen, Pekka Tuomisto, Sampo Vesterinen**, Tammi 2008), jossa kreikkalaiset ja roomalaiset hautarunot on tulkittu mittaan sitomatta. Esitin vastavedoksi omat mitalliset suomennokseni.

Palaan nyt asiaan *Helikonin* palstalla ja esitän kultakin suomentajalta yhden näytteen ja sen po-

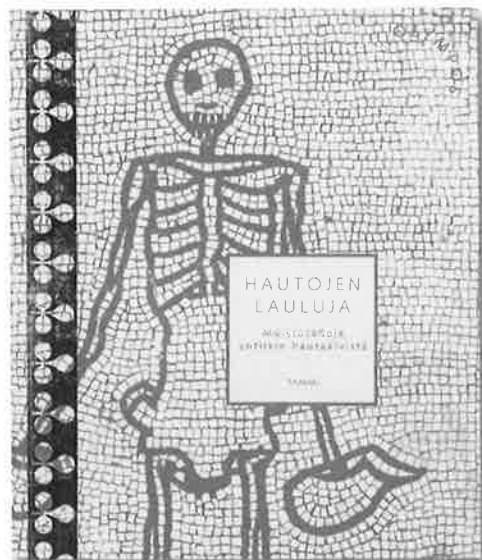
sitiiviseksi vastineeksi oman metrisen tulkintani. En missään tapauksessa tahdo ”ampua alas” entisten oppilaitteni napakoita suomennoksia vaan ainoastaan esittää vaihtoehdon, joka toivoakseni tähdentää äidinkieleemme rikkautta.

Kuten *Helikonin* lukijat liiankin hyvin tietävät, antiikin runon rytmi perustuu pitkien ja lyhyiden tavujen vuorotteluun: tahti-isku (*ictus*) osuu pitkille tavuille ja pyrkii säkeiden lopussa yksin sanapainon (*accentus*) kanssa. Koska suomessa pitkän ja lyhyen tavun ero on lähes yhtä selvä kuin kreikassa ja latinassa, antiikin mittoja on menestyksellisesti sovellettu äidinkieleemme. Keskeinen ongelma on tahti-iskun ja sanapainon yhteensoinnuttaminen.

Hautarunot, ”kivirunot”, on valtaosaltaan sepitetty distikon-mittaan, joka koostuu heksametristä (kuusimitasta) ja pentametristä (viisimitasta). Metrinen yksikkö on daktyyli (pitkä-lyhyt-lyhyt eli **táa-ta-ta**). Metrinen pelivara syntyy siitä, että daktyyli voi korvautua spondeella (pitkä-pitkä eli **táa-taa**) lukuun ottamatta heksametrin toiseksi viimeistä tahtia ja pentametrin jälkipuoliskoa. Jokaisen säkeen lopputavu on joko sponde (táa-taa) tai trokee (táa-ta).

Valaisen asiaa soivalla näytteellä lainaamalla Thermopylain sankarivainajien kunniaksi sepitetyn muistoepigrammin suomennoksen. Merkitsen myös kesuurat ja lihavoin tahti-iskulliset tavut (*Anthologia Palatina* 7, 249):

*Vieras, Spartaan vie || tämä viesti: me uinua saamme
tässä ja noudattaa || käskyä maan lakien.*
(Suomentanut **Päivö Oksala**.)

HAUTOJEN LAULUJA

Vertailukohdaksi tarjoutuu Sampo Vesterisen mit-
taan sitomaton tulkinta:

*Vieras, / tämä viestimme / vie Lakedaimoniin: /
Lepäämme tässä / kuullen käskyä Spartan.*

Salamiin voitollisessa meritaistelussa 480 eKr.
kaatuneet korinttilaiset saivat haudalleen seu-
raavanlaisen kirjoituksen (W. Peek, *Griechische
Versinschriften* 1, Berliini 1955, 7):

Vieras, muinoin asuimme vehmaassa Korintin kaupungissa,
mutta nyt Aiaan saari Salamis on hautausmaa.
(Erkki Sironen)

Runsaslähteinen oli kaupunkimme Korintti,
Aiaan saari se nyt hautana on Salamis.
(Teivas Oksala)

Metrinen suomentaja joutuu tarkkaan harkitse-
maan, mikä kohteessa on olennaista, mitä ottaa ja
mitä jättää. Ohikulkijan puhuttelun jouduin jättä-
mään pois, mutta adjektiivin *euydros* ("hyväveti-
nen") koetin tulkita värikkäämmin. Koska Aias
oli Troijan sodan suuria sankareita, hänen nimen-
sä antaa Salamiille erityistä hohtoa.

Esimerkiksi roomalaisen valtiomiehen hauta-
runosta otan **Scipio Barbatuksen** (vuoden 298
eKr. konsulin) sarkofagiin myöhemmin hakatun
runon, joka lienee saturnius-mittainen tiivistel-
mä hänen muistopuheestaan (*laudatio funebris*).
Vatikaanin museoon Scipioiden haudasta siirretty
sarkofagi on tyyliltään täysin hellenistinen, mut-
ta tekstin runomitta on vielä roomalainen *versus*
Saturnius (*Corpus Inscriptionum Latinarum* VI
1287/8):

*Cornelius Lucius Scipio Barbatus,
Gnaeus-isän siittäjä,
urhea ja viisas mies, miehekäs ulkomuodoltaankin.
Hän oli teille konsuli, censori ja ediili.
Hän valloitti Taurasian, Cisaunan ja Samniumin,
alisti koko Lucanian ja otti panttivangeja.*
(Pekka Tuomisto)

Saturnius-mittaa tapaileva tulkinta:

*Cornelius Lucius Scipio Barbatus,
Gnaeuksen poika, mies niin urhea kuin viisas,
kuin itse miehuus oli muodoltansa.
Hän oli konsulinne, censori, ediili.
Taurasian, Cisaunan, Samniumin otti,
alisti Lucanian, panttivangit vaati.*

(Teivas Oksala)

Menetetyt elämänilot ovat suosittu aihepiiri tä-
mänpuoleiseen suuntautuneen antiikin hauta-
runoissa. Merope, keisarin vapautettu, pystytti
haudan miehelleen Titus Claudius Secundukselle
(*Corpus Inscriptionum Latinarum* VI 15258):

*Kylpylät, viini ja Venus
raunioittavat ruumiimme.
Mutta elämästä elämän tekevät
kylpylät, viini ja Venus.*

(Arto Kivimäki)

*Kylpylät, viini, Venus tuhoaa koko ihmisen ruumiin.
Vaan elämän tekevät kylpylät, viini, Venus.*
(Teivas Oksala)

Naseva kolminaisuus *balnea, vina, Venus* on tul-
kittava nasevasti alkuun ja loppuun, ja näinhän on
kummassakin suomennoksessa tapahtunut.

Persialaistaisteluiden runoilija, klassisen epi-
grammin suurin mestari Simonides (555–474
eKr.) sepitti runoilija Timokreonista, tunnetusta
pilkkakirveestä, suursyömäristä ja viisottelijasta
seuraavanlaisen ivarunon, jota ei tarkoitettu oi-
keaksi hautarunoksi. Se on sitä paitsi kirjoitettu
myös Timokreonille – jo ennen tämän kuolemaa
(*Antologia Palatina* 7, 348):

*Join, mässäilin,
ihmisiä panettelin.
Tässä makaan minä,
Timokreon Rhodokselta.*

(Sampo Vesterinen)

CORNELIVS·LVCIVS·SCIPIO·BARBATVS·GNAIVOD·PATRE
PROGNATVS·FORTIS·VIR·SAPIENS·QVE—QVIVS·FORMA·VIRTVTE·PARISVM
FVIT—CONSOL·CENSOR·AID·LIS·QVE·FVIT·AVD·VOS—TAVRASIA·CISAVNA
SAMNIO·CEPIT—SVBIGIT·OMNE·LVCANVM·PONTIDES·QVE·ABDOVCIT

CIL IV 1287/8.

*Paljon join sekä söin, monet herjat sinkosin muille,
vaan olen vainaja nyt Timokreon Rhodoksen.
(Teivas Oksala)*

Lopullinen versio (Teivas Oksala, *Homeroksesta Alvar Aaltoon*, 1986, 161):

*Ryypännyt sekä mässännyt sekä kaikkia muita
parjannut olen nyt vainaja Timokreon.*

Antiikin perintönä klassisesta epigrammista tuli suosittu runolaji maailmankirjallisuuteen, mutta myös Suomen kirjallisuuteen (mm. **Eino Leino** ja **V. A. Koskenniemi**). Sanojeni vakuudeksi poimin näytteen **Goethen Venetsialaisista epigrammeista** (Teivas Oksala [toim.], *Der Musensohn – Runotarten lemmikki*, 2004, 154–155):

*Diese Gondel vergleich’
ich der sanft einschaukelnden Wiege,
und das Kästchen darauf
scheint ein geräumiger Sarg.
Recht so! Zwischen der Wieg’ und dem Sarg
wir schwanken und schweben
auf dem Grossen Kanal
sorglos durchs Leben dahin.*

*On tila gondoolin kuin lempää, keinuva kehto,
sen kori muistuttaa arkkuja taas tilavaa:
kehdon ja arkun myös välin keinua, keikkua saamme,
nauttia soudellen Suurkanavaa elämän.
(Teivas Oksala)*

Epigrammi on keskityksen sanataidetta. Kannattaakin miettiä, mitä kaikkea Goethe on neliin säkeeseen ja mielikuvaan gondolista saanut keskitettyä.

Mielestäni on hyvin tärkeää, että antiikin kirjallisuutta ja siihen pohjaavaa myöhempää perinnettä esiteltäessä käytetään hyväksi sekä mitallista että mitatonta tulkintamahdollisuutta: sekä **Mannista** että **Saarikoskea** ja periaatteessa kaikkea siltä väliltä. Näin antiikin kirjallisuudesta muodostuu monipuolinen, innoittava ja tasapuolinen kuva. Antiikin runomittojen sulkeistaminen suomen kielestä johtaa vääjäämättä äidinkieleemme köyhdyttämiseen. Hengen viljely – *animi cultura* – on parhaimmillaan vaihtoehtojen runsautta. ■

SCIPIO BARBATUKSEN SARKOFAGI.

SAIY:n toimintakertomus vuodelta 2008

1. YHDISTYKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Yhdistys on kertomusvuonna kaikessa toiminnassaan pyrkinyt lisäämään jäsenistönsä keskuudessa kreikkalaisen antiikin ja Bysantin sekä nykyajan kulttuurin ja historian tuntemusta sekä informoimaan jäseniään Suomen Ateenan-instituutin piirissä meneillään olevasta tutkimuksesta ja sen tuloksista tavoitteenaan instituutin työn tukeminen. Vuosittaisen tutkimusapurahan välityksellä yhdistys on edistänyt instituutin piirissä tapahtuvaa tutkimusta.

2. YHDISTYKSEN JÄSENISTÖ

Kertomusvuoden 2008 päättyessä yhdistyksen todettiin saaneen 367 jäsenmaksusuoritusta (vuonna 2007 351). Varsinainen jäsenmäärä on joitain korkeampi (perhejäsenyys = kaksi henkilöä samasta taloudesta).

3. YHDISTYKSEN JOHTOKUNTA

Yhdistyksen johtokuntaan kuuluivat v. 2008 suurlähettiläs **Ralf Friberg** (pj.), KTM **Kurt Andersson**, suurlähettiläs **Tapani Brotherus**, prof. **Jaakko Frösén**, OTK **Eero Heimolinna** (vpj.), FT **Vesa-Pekka Herva**, FM **Ulla Laitakari**, FM **Päivi Lammi** (siht.), FM **Robert Luther**, HLT **Maija-Liisa Niemi**, FM **Sisko Penttilä**, FT **Timo Sironen**, FM **Vesa Vahtikari**. Johtokunta koontui 8 kertaa vuoden 2008 aikana.

4. YHDISTYKSEN TALOUS

Yhdistys on rahoittanut toimintaansa jäsenmaksuilla sekä matkojen osanottajilta perityillä lisämaksuilla stipendirahastoa varten. Yhdistyksen taloutta on syytä luonnehtia vakaaksi.

5. VUOSIKOKOUS

Vuosikokous pidettiin 26.3.2008 Helsingin yliopiston Porthanian opettajien kahviossa. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Vesa Vahtikari (lukuun ottamatta kohtaa, jossa käsiteltiin johtokunnan ja tilivelvollisten tili- ja vastuuvapaus). Yhdistyksen sihteeri esitteli kokoukselle yhdistyksen toimintakertomuksen ja tuloslaskelman vuodelta 2007 ja tilintarkastajan lausunnon, jotka hyväksyttiin. Yhdistyksen johtokunnalle ja muille tilivelvollisille myönnettiin tili- ja vastuuvapaus. Vahvistettiin vuoden 2008 toimintasuunnitelma.

Jäsenmaksut päätettiin pitää ennallaan (25 €/henkilöjäsenyys, 10 €/opiskelijajäsenyys ja 30 €/perhejäsenyys). Hyväksyttiin tulo- ja menoarvio vuodelle 2008.

Kokous valitsi yhdistyksen puheenjohtajaksi Ralf Fribergin. Erovuoroisina jäseninä olivat **Anneli Brown**, **Martti Leiwo**, **Anita Schybergson** ja **Ritva Silvennoinen**. Myös **Jaana Vaahtera** jätti johtokunnan. Uusiksi jäseniksi valittiin **Eero Heimolinna**, **Vesa-Pekka Herva**, **Ulla Laitakari**, **Robert Luther**, **Sisko Penttilä**. Tilintarkastajaksi valittiin dos. **Kalle**

Korhonen ja varatilintarkastajaksi ekonomi **Asko Nieminen**.

6. YHTEYDENPITO JÄSENIIN

Yhdistys on pitänyt yhteyttä jäseniinsä jäsenlehtensä *Helikonin*, jäsenkirjeiden, kulttuurimatkojen ja esitelmätilaisuuksien välityksellä. Jäsenkirjeitä lähetettiin vuonna 2008 kolme kappaletta. Yhdistyksen järjestämistä esitelmätilaisuuksista on lisäksi tiedotettu erikseen mm. sähköpostilistojen ja lehtien tapahtumapalstojen kautta.

7. HELIKON

Jäsenlehti *Helikon* ilmestyi vuonna 2008 kaksi kertaa. Kevään numero oli *Helikonin* 20-vuotisjuhlanumero. Päätoimittajana toimi FM Vesa Vahtikari. Lehden toimistokuntaan kuuluivat Anneli Brown, Ralf Friberg, **Mika Hakkarainen**, **Maija Holappa**, **Martti Leiwo** ja **Pekka Matilainen**.

8. ESITELMÄTILAISUUDET

Yhdistys järjesti kertomusvuonna seuraavat esitelmät: tilaisuudet:

- 26.3.2008 vuosikokouksen jälkeen dos. **Björn Forsén** piti esitelmän *Suomen Ateenan-instituutin johtajana 2004-2007 – haasteita ja ratkaisuja*.
- 23.4.2008 FT Vesa-Pekka Herva esitelmöi aiheesta *Uskonto ja ympäristö pronssikauden Kreetalla*.
- 21.5.2008 vuoden 2007 stipendiaatti, FM **Katariina Kankaanpää** piti esitelmän kreikkalaisista piirto- ja kirjoitusrunoista.
- 24.9.2008 dos. **Kimmo Granqvist** piti esitelmän *Logiikan ja matematiikan kohtaamisista humanismissa: esimerkkejä nykykreikan fonologiasta*.
- 26.11.2008 Kyproksen suurlähettiläs **Thalia Petridi** puhui aiheesta *The road to independence of Cyprus and its present membership of the European Union*. Tilaisuus järjestettiin yhteistyössä Kyproksen Helsingin-suurlähetystön kanssa.
- 10.12.2008 prof. **Jaakko Frösén** piti yleisöluennon *Ajankohtaista Petrasta. Hiiltyneestä papyrusarkistosta Aaroninvuoren kaivauksiin*.

9. MATKAT JA MUUT TILAISUUDET

Yhdistys järjesti kertomusvuonna seuraavat matkat ja tilaisuudet:

- 15.3.2008 järjestettiin teatterikäynti Oulun kaupunginteatterin esitykseen *Elektra – tutkimus veren historiaa*. Ennen näytöstä FT **Timo Sironen** piti alustuksen *Elektrasta* ja sen taustoista.
- 5.4.2008 järjestettiin opastettu tutustumiskäynti Amos Andersonin taidemuseossa näyttelyyn *Domus Pompeiana – Talo Pompejissa*.
- 16.–23.4.2008 järjestettiin *Konstantinopoli ja idän*

ihmeet -kiertomatka. Matkanjohtajana toimi dos. Timo Sironen.

- 8.-15.11.2008 järjestettiin risteily Punaisellaamerellä M/S Kristina Reginalla. Risteilyn matkanjohtajana toimi FM **Marja Vierros**, joka sijaisti prof. Jaakko Frösénä.
- Egyptin kiertomatka (Kairo-Aleksandria-Siwa) 27.9.-6.10.2008 jouduttiin perumaan vähäisen kiinnostuksen vuoksi.

10. STIPENDI

Yhdistys myönsi 3500 euron stipendin FM **Tiina Hiekkalinnalle** Kreikassa tapahtuvaan väitöskirjatyö-

hön. Hiekkalinnan väitöskirja käsittelee sukupuolen rakentumista naisten puheen kautta kreikkalaisen kirjallisuuden anekdoottikertomuksissa.

11. YHTEYDET MUIHIN JÄRJESTÖIHIN

Yhteistyö Villa Lanten ystävät ry:n ja Lähi-idän instituutin ystävät ry:n kanssa liittyy yhteisten tapahtumien suunnitteluun.

SAIY:n toimintasuunnitelma vuodelle 2009

1. YHDISTYKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Yhdistys pyrkii alkaneena toimintavuotena levittämään kiinnostusta kreikkalaisen antiikin ja Bysantin sekä nyky-Kreikan kulttuuriin ja historiaan. Toimintaansa yhdistys kohdistaa myös jäsenkuntansa ulkopuolelle. Yhdistys tukee ja tekee tunnetuksi Suomen Ateenan-instituuttia ja sen piirissä suoritettavaa tutkimustyötä.

2. HELIKON

Yhdistyksen jäsenlehti *Helikon* ilmestyy kahdesti vuodessa. Päätoimittajana toimii FM **Vesa Vahtikari** apunaan toimituskunta (**Anneli Brown**, **Ralf Friberg**, **Mika Hakkarainen**, **Maija Holappa**, **Martti Leiwo**, **Pekka Matilainen**).

3. MATKAT

Yhdistyksen keskeinen toimintamuoto, pääosin antiikin maailmaan suuntautuvat kulttuurimatkat, jatkuu. Yhdistys pyrkii järjestämään jäsenmatkan Berliiniin 10.-13.9.2009. Lisäksi järjestetään jäsenristeilyt kohteina Kroatia, Kreikan saaristo, Turkki ja Kypros 31.10.-7.11.2009 sekä risteily Punaisenmeren kulttuurikohteisiin 7.-14.11.2009.

4. YLEISÖTILAISUDET

Yhdistys järjestää sekä Helsingissä että muualla Suomessa esitelmätilaisuuksia, teatteri-iltoja, näyttelyvierailuja ja muita tapahtumia niin kevään kuin syksyn aikana.

Varmistuneet tapahtumat:

- 25.2.2009 FL **Mika Rissanen** pitää esitelmän *Kreikkalaista kulttuuria hävittämässä – vandalismia vuosisatojen varrelta*.

- 25.3.2009 vuosikokouksen jälkeen esitelmöi Suomen Ateenan-instituutin johtaja, dos. **Martti Leiwo**.

- 22.4.2009 dos. **Leena Pietilä-Castrén** pitää esitelmän *Elginin marmoreista Parthenonin marmoreiksi*.

- Toukokuussa Kreikan presidentin vierailuun liittyvä esitelmätilaisuus Helsingissä.

- 10.12.2009 prof. **Jaakko Frösén** pitää yleisöluennon *Ajankohtaista Petrasta. Hiiltyneestä papyrusarkistosta Aaroninvuoren kaihauksiin*.

5. STIPENDI

Vuonna 2009 myönnetään 3 500 euroa yhtenä apurahana tutkijalle Kreikassa tehtävää tutkimustyötä varten.

6. YHTEYDET MUIHIN JÄRJESTÖIHIN

Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry. toimii yhteistyössä Villa Lanten ystävät ry:n ja Lähi-idän instituutin ystävät ry:n kanssa mahdollisuuksien mukaan. Yhteistyötä pyritään kehittämään erityisesti tiedotuksen osalta.

7. JÄSENTIEDOTUS

Helikonissa julkaistaan muun aineiston ohella myös yhdistyksen toimintaa koskevia tiedotuksia. Jäsenlehden lisäksi jäsenille lähetetään jäsenkirjeitä, jotka sisältävät ajankohtaista tietoa toiminnasta. Jäsenkirjeet lähetetään halukkaille sähköpostitse. Yhdistyksen järjestämistä esitelmätilaisuuksista tiedotetaan lisäksi mm. sähköpostilistojen ja lehtien tapahtumapalstojen kautta.

8. TALOUS

Yhdistys rahoittaa toimintansa edelleen pääosin jäsenmaksuilla. Matkoihin osallistuvilta peritään jatkossakin lisämaksu, jolla kartutetaan stipendirahastoa. Alkaneen toimintavuoden tulot ja menot ilmenevät erillisestä tulo- ja menoarviosta.

**SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN
UUTISIA & TAPAHTUMIA**

1.1. aloitti instituutin CIMO-harjoittelija, klassillisen filologian jatko-opiskelija **Kimmo Kovanen** Helsingin yliopistosta, kuuden kuukauden mittaisen harjoittelunsa.

9.–10.2. järjestettiin instituutissa kollovio *Life is a (Greek) Tragedy II*.

19.–20.2. instituutissa järjestettiin kollovio *Styles of Political Theorizing: Exploring Concepts and Rhetorical Practices in History*.

10.3.–31.5. järjestettiin Korfulla suomalaisen tutkijan Wilhelm Laguksen elämästä kertova näyttely *Αγαπήτη, μισητή μου Αθήνα! Στιγμιότυπα από τη ζωή του φινλανδοῦ ελληνιστῆ Βίλλελμ Λάγκους*.

11.3. instituutissa pidettiin jatkokoulutusseminaari Helsingin yliopiston klassilisen filologian laitoksen jatko-opiskelijoille.

17.3. Institutum Romanum Finlandiaen johtaja, FT **Kaj Sandberg** piti instituutissa esitelmän *With Greek Eyes: Polybius of Megalopolis on Roman Politics*.

8.4. FT **Erja Salmenkivi** Helsingin yliopistosta piti instituutissa esitelmän *Herakleopolis Magna: a Graeco-Egyptian Town in Middle Egypt*.

Huhtikuussa ilmestyi instituutin julkaisusarjan (Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens) osa 15: Björn Forsén (ed.), *Thesprotia Expedition I. Towards a Regional History*, ISBN 978-952-67211-0-1. Kirjaa myy Tiedekirja (www.tiedekirja.fi).

Huhtikuussa ilmestyi myös Instituutin ja Hestia-kustantamon yhteistyönä tuottama kirja *Αγαπήτη, μισητή μου Αθήνα! Στιγμιότυπα από τη ζωή του φινλανδοῦ ελληνιστῆ Βίλλελμ Λάγκους*. Kirja kertoo suomalaisesta tutkijasta Wilhelm Laguksesta ja elämästä 1800-luvun Ateenassa.

14.5. järjestettiin instituutin vuosijuhla. Juhlapuhujana oli dosentti **Jari Pakkanen** (Royal Holloway, University of London). Hänen esitelmänsä aiheena oli *Underwater Investigations of the Ancient and Medieval Harbour at Kyllene*.

28.–31.5. instituutti osallistui Thessalonikin kirjamesuille.

**SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN
YSTÄVÄT RY:N UUTISIA & TAPAHTUMIA**

25.3. pidettiin yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous Helsingin yliopiston päärakennuksen opettajien ruokalassa. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yhdistyksen puheenjohtaja **Ralf Friberg**. Yhdistyksen puheenjohtaja esitti kokoukselle yhdistyksen toimintakertomuksen ja tuloslaskelman vuodelta 2008 ja tilintarkastajan lausunnon, jotka hyväksyttiin. Yhdistyksen johtokunnalle ja muille tilivelvollisille myönnettiin tili- ja vastuuvapaus. Vahvistettiin vuoden 2009 toimintasuunnitelma.

Yhdistyksen vuoden 2009 stipendi myönnettiin FM **Juho Wilskmanille** Kreikassa tapahtuvaan tutkimustyöhön. Hänen väitöskirjansa aihe on *Warfare in the Surroundings of the Aegean Sea 1204–1402*.

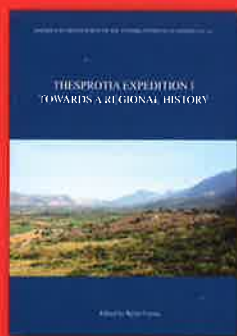
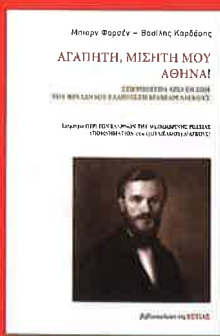
Jäsenmaksut päätettiin pitää ennallaan. Jäsenmaksut vuodelle 2009 ovat: perusjäsenyys 25 €, opiskelijajäsenyys 10 €, perhejäsenyys (samassa taloudessa 2 jäsentä) 30 €

Hyväksyttiin tulo- ja menoarvio vuodelle 2009. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin suurlähettiläs Ralf Friberg. Muut johtokunnan jäsenet ovat prof. Jaakko Frösén, OTK Eero Heimolinna, FT Vesa-Pekka Herva, FM Saara Kauppinen, FM Ulla Laitakari, FM Päivi Lammi (siht.), FM Robert Luther, HLT Maija-Liisa Niemi, FM Samuli Nuotio, FM Sisko Penttilä, FT Timo Sironen ja FM Vesa Vahtikari. Kokouksen jälkeen esitelmöi Ateenan-instituutin johtaja dos. Martti Leiwo. Lisäksi nautittiin pientä purtavaa.

25.2. FL **Mika Rissanen** piti esitelmän *Kreikkalaista kulttuuria hävittämässä – vandalismia vuosisatojen varrelta*.

22.4. Dos. **Leena Pietilä-Castrén** piti esitelmän *Elginin marmoreista Parthenonin marmoreiksi*.

13.5. FM **Sanna-Ilaria Kittelä** piti esitelmän *"Järjetöntä sotaa vastaan" – Euripideen Troijan naiset suomalaisella näyttämöllä*.

PORT PAYÉ
FINLANDE
PMM
883219

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΟΑΝΜΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ
ΝΕΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ
ΝΕΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ
ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

OCNAM

ORGANISATION FOR THE CONSTRUCTION
OF THE NEW ACROPOLIS MUSEUM

ΕΡΓΟ : ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΝΕΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ
PROJECT : CONSTRUCTION OF THE NEW ACROPOLIS MUSEUM

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ : 129.021.000 €

ΜΕΛΕΤΗ:

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ: BERNARD TSCHUMI - ΜΙΧ. ΦΩΤΙΛΛΗΣ
ΣΤΑΤΙΚΑ: Α.Δ.Κ. ΑΡΩΝΗΣ ΑΡΕΤΤΑΣ ΚΑΡΑΛΥΤΗΣ
Η/Μ ΜΗΧ.: Α.Δ.Κ. - Μ.Μ.Β. ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΩΝ Α.Ε.

ΕΠΙΒΛΕΨΗ:

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΟΥ: ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ : Ν. ΔΑΜΑΛΙΤΗΣ, ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ : Α. ΚΟΥΕΡΙΝΗ - Γ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ -
Μ. ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗ

ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ : Α. ΚΡΙΤΣΙΚΗΣ - Δ. ΣΤΑΜΟΣ -
Ε. ΚΟΤΤΗΣ - Χ. ΚΟΛΩΝΑΣ

Η/Μ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ : Δ. ΠΑΙΔΑΔΑΚΗΣ - Δ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧ.: Θ. ΒΟΥΔΙΚΛΑΡΗΣ - Κ. ΚΑΡΑΓΩΡΓΟΣ

